

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ-ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑ-ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ]

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ.

Μελετώντες τὴν οἰκονομικὴν ἱστορίαν τῶν ἐπικρατειῶν, παρατηροῦμεν, ὅτι ἔσον τὰ ἔθνη προσεγγίζουσι μᾶλλον τὴν κατωτάτην βαθμίδα τοῦ πολιτισμοῦ, τόσον καὶ αἱ δημόσια δαπάναι αὐτῶν μικρότεραι· τὰνάπαλιν δέ, ἔσον προβιβάζονται εἰς πολιτισμὸν, τόσον καὶ τὰ δημόσια βάρη ἀνώτερα. Ὅποια π. χ. ἔξοδα ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν ἡγεμονίαν ἀγρίας φυλῆς, εἰς περίστασιν καθ' ἣν ὁ ὄργανισμὸς τῆς πέπολιτισμένης παρακολουθεῖται ὑπὸ τσοσούτων καὶ τηλικούτων ἀναγκῶν!

Καθ' ἣν ἐποχὴν τὸ ζήτημα τῆς πολιτείας ἦτο συγχρόνως ζήτημα κυριότητος ἐπὶ τῶν ὑπηκόων καὶ τῶν περιουσιῶν αὐτῶν, ἤρκει ἰσχυρὸς τις ἵνα ὑποτάξῃ τὰς μὲν καὶ συγκεντρώσῃ παρ' ἑαυτῷ τὰς δέ. Ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ, ὁ κύριος τῆς ἐπικρατείας καταβάλλει τὰ ἀνάγκαῖα εἰς συντήρησιν αὐτῆς δαπάνηματα, ἐκ τοῦ περισσεύματος τῶν εἰσοδημάτων τοῦ. Καθ' ἔσον ἢ κατάστασις αὕτη λησμονεῖται καὶ, τὸ κυριώτερον, ἐκ τῆς ἀδιαλείπτως ἀνανεουμένης οἰκονομικῆς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους μετατρέπεται, κατὰ τσοσούτον ὁ σχηματισμὸς τῶν νέων περιουσιῶν ὀδηγεῖ τοὺς κυβερνήτας τῶν ἔθνων εἰς τὰ ἰδιωτικὰ βάλαντια, πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν δημοσίων σκοπῶν. Αἱ λεπτομέρειαι ἀνήκουσιν εἰς τὸν τρόπον τῆς τοιαύτης προσφυγῆς· αἱ μὲν χῶραι τοῦ ἀπολυτισμοῦ δίδουσι καὶ ἀκούσαι εἰς τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν· αἱ δὲ χῶραι τῆς ἐλευθερίας δημιουργοῦσι καὶ τούτους καὶ τοὺς σκοποὺς αὐτῶν καὶ τὰ μέσα. Μεταξὺ

τῶν δύο τούτων πολιτειακῶν μεθόδων, ὑπὸ χρηματιστικὴν ἔποψιν, τὰ πρωτεῖα ἀνήκουσιν εἰς τὴν τελευταίαν, διότι ἡ γενναϊότης καὶ ἡ αὐτοτέλεια τῶν ἐλευθέρων λαῶν εἶναι πολὺ ἀποτελεσματικωτέρα τῆς βεβιασμένης τῶν δεδουλωμένων λαῶν περιβολῆς.

Βεβαίως τὸ κύριον ἐλατήριον τοῦ φαινομένου τούτου εἶναι ἡ ἀνωτέρα οἰκονομικὴ δύναμις τῶν ἐλευθέρων λαῶν. Ὁ ἔρος τῆς ἐλευθερίας ἔχει εἰδικωτέραν ἔτι σημασίαν. Ὑποθέσατε λαὸν κρούοντα τὰς θύρας τῆς ξένης ὑποταγῆς· τί πρὸς αὐτὸν αἱ στρατιωτικαὶ π. χ. δαπάναι; Ἄλλ' ἔρχεται ὥρα, καὶ ἦν, ἵνα σώσῃ τὸ ἀργύριόν του, ἀπεβάλλῃ τὴν πατρίδα του. Ἐν γένει ἡ ἐλευθερία εἶναι μᾶλλον πολυδάπανος τῆς δουλείας· ἐνῶ ἀφ' ἑνὸς ἔγκειται εἰς τὸ συμφέρον τοῦ δεσπότη τοῦ κατ' ἐπιφάνειαν φορολογεῖν μετριώτερον, ἀφ' ἑτέρου ὑπάρχουσι πόσοι πλάγιοι τρόποι ἵνα ὑποκρύπτηται ἡ δεσποτικὴ ἀπληστία ἀπὸ τοὺς μύωπας, ὥστε ἀρκεῖ τὸ καθολικὸν πόρισμα τῆς μεθ' ἑλῶν τῶν λοιπῶν συμφορῶν ταχέως, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, ἐπερχομένης πτωχείας τῶν δεδουλωμένων τόπων.

Ἐργώδης θὰ ἦτο ἡ ἀπαρίθμησις τῶν κατὰ μέρος σκοπῶν, τοὺς ὁποίους καθ' ὅσον προάγεται ἡ Πολιτεία ἐννοεῖ ἑαυτὴν ὑπόχρεων, ὅπως ἐκπληρώσῃ. Ἀπαιτεῖται, πρὸς γενικὴν καταγόησιν αὐτῶν, νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν οὐ μόνον ἡ ὀλομέλεια τῆς Πολιτείας, ἀλλὰ καὶ οἱ ἰδιαίτεροι ὀργανισμοὶ τῆς, τὸ κράτος ἦται, ὁ νομὸς, ἡ ἐπαρχία, ὁ δῆμος, ἡ κοινότης. Μόλις ἀναβιβασθῇ ἡ κοινωνία εἰς βαθμίδα τινὰ τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ εὐθύς τὸ ρεῦμα τῆς προόδου ἀνοίγει τὴν θύραν τῶν κοινῶν δαπανημάτων. Σύστημα ὀλόκληρον φυσικῆς μεταρρυθμίσεως, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὸν μέγαν παράγοντα τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως. Τοιοῦτοτρόπως, ἀπὸ τῆς κοινότητος μέχρι τῆς ἐπικρατείας, αἱ δαπάναι προβιβάζονται ὑπὸ τὴν ὄθησιν τῆς ὑπερτάτης ἀνάγκης εὐρέσεως καλλιτέρου μέλλοντος. Οἱ νομίζοντες, ὅτι μόνος ὁ πόλεμος καὶ ἡ ἔνοπλος εἰρήνη φέρουσι τὴν εὐθύνην τῆς ἐπιβαρύνσεως τῶν προϋπολογισμῶν ἐνταῖς νεωτέραις ἐπικρατεῖαις, ἀνεξαρτήτως τῆς ἐξόχου σημαντικότητος τῶν αἰτίων τούτων,

λησμονοῦσι τὴν πληθὺν τῶν ἰδιαιτέρων ἐνασχολήσεων, τὰς ὁποίας ἡ συμβιωτικὴ τῆς ἐπικρατείας ἀρχὴ ἐπιβάλλει εἰς τὴν τελικὴν ἐπιτυχίαν τῆς, εἴτε πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ πνεύματος, εἴτε πρὸς μὀρφωσιν τοῦ ἠθους, εἴτε πρὸς βελτίωσιν τῶν ὄρων τῆς ζωῆς, εἴτε πρὸς ἐπέκτασιν τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων κλπ.

Συμβαίνει δὲ, ὥστε καὶ ἡ μέθοδος καθ' ἣν συγκροτοῦνται αἱ προϋπολογισμοὶ τῶν ἐπικρατειῶν νὰ παρέχῃ μεγάλην εὐκολίαν εἰς τὴν ὀσημέραι ἐπιβαρύνσιν τῶν. Ἐν πρώτοις εἶναι τί ἀφηρημένον διὰ πολλὰς τῆς κοινῆς πρακτικῆς διανοίας τὸ κοινωνικὸν σῶμα, ὅπερ καλεῖται νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ προϋπολογισμοῦ. Οὐ μόνον δ' ἕκαστος φορολογούμενος δὲν γνωρίζει ἀκριβῶς τὴν ἑαυτοῦ μερίδα, ἀλλὰ συγχρόνως σκανδαλίζεται ὑπὸ τῆς ιδέας, ἵνα πληρώσῃ αὐτὸς μὲν ὀλιγώτερα, ἐκτελεσθῶσι δὲ πλείονα κοινωφελῆ ἔργα διὰ τῶν ἄλλοτρίων βαλαντίων. Πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ ἡ σημαντικωτάτη περίπτωσις, ὅτι δὲν ψηφίζει τοὺς φόρους αὐτὸς ὁ λαὸς, ἀλλ' οἱ ἀντιπρόσωποι του· μεθ' ἑλῶν δὲ τὴν ἐν ταῖς νεωτέραις ἐθνικῶν βίῳ ἀναγκαιότητα τούτων; ἀναμφισβήτητον, ὅτι δὲν πονοῦσιν ὁμοίως οἱ ἐντολεῖς καὶ οἱ ἐντολοδόχοι.

Ἡ ιδέα τῆς ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ ἀπουσίας, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ κυρίου, περιβάλλεται μεζῶνα ἐκτασιν ἐκ τῆς διοικητικῆς τῶν οἰκονομικῶν τοῦ κράτους. Πρόκειται περὶ δευτέρας τάξεως ἐντολοδόχων, τοὺς ὁποίους διακρίνει πρὸ πάντων ἡ τέχνη τοῦ ἀμέλγειν τὸ πρόβατον καὶ τοῦ κήρειν αὐτὸ, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ τοῦ παχύνειν. Ἐνῶ δὲ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐλλείπουσι τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀγαθοῦ οἰκογενειάρχου περὶ τὴν διαχείρισιν τῶν δημοσίων πόρων καὶ δαπανῶν, διάφορα ἐλατήρια διασπῶσι τὸν γενικὸν σκοπὸν καὶ ἀναβιβάζουσιν εἰς κρείττονα μοῖραν ἀτομικὰ καὶ ἄλλα συμφέροντα, διὰ τῶν ὁποίων ἐπὶ τέλους, φανερώς ἢ λεληθότως, ἐπιβαρύνεται τὸ δημόσιον βαλάντιον.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, συνυπολογιζομένων τῶν προμνησθέντων καὶ ἄλλων εἰδικῶν τῆς ἐξωγκώσεως τῶν προϋπολογισμῶν αἰτιῶν, ἰσχυρότερον παρίσταται ἐπὶ τοῦ φαινομένου τούτου τὸ

ρεῦμα τοῦ πολιτισμοῦ. Εἰς πᾶσαν ἐποχὴν αἱ καταχρήσεις καὶ αἱ ἀνικανότητες δὲν ἐλείψαν. Ἄλλ' εἶναι ἐποχὴ δαπανηρότερα διὰ τὴν ἐπικράτειαν, καὶ ἐποχὴ ἥττον δαπανηρά. Αὕτη εἶναι τῆς βαρβαρότητος, ἐκείνη εἶναι τοῦ πολιτισμοῦ. Ὑπὸ τὴν πνοὴν αὐτοῦ τελειοποιεῖται ὁ βίος τῆς κοινωνίας καὶ πολλαπλασιάζεται τὸ ἀνθρώπινον γένος. Ἐνῶ δὲ ἀνανεοῦται τὸ ἔθλον ἐπὶ εὐρυτέρων ὄρων ὑπάρξεως, αἱ τιμαὶ τῶν ἐφοδίων ταύτης προβιβάζονται τόσον διὰ τὰς οἰκογενείας ὅσον καὶ διὰ τὰς ἐπικρατείας, αἱ ἀνάγκαι λεπτύνονται καὶ ἡ οἰκονομία τῆς ζωῆς καθίσταται ἡσυχαιότερα βαρύτερα.

Ἐν γένει δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῇ, ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ τοῦ προβιβάσμου τῶν νεωτέρων ὄρων τῆς ἀτομικῆς ἢ κοινωνικῆς ζωῆς, περίστασις σημαντικωτάτη, ἡ λειτουργία τοῦτέστι τῶν πολυτίμων μετάλλων, τῶν ὁποίων ὁ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἐποχῇ πολλαπλασιασμός ἐπήνεγκε κατὰ φυσικὸν λόγον τὴν ὑποτίμησιν. Ἐν ἑκατομμύριον δραχμῶν ἔσον ὀπισθοδρομοῦμεν ἐν τῷ χρόνῳ, τόσον εἶναι τιμιώτερον ἐνὸς τῶν ἡμετέρων ἡμερῶν συναδέλφου τοῦ. Εἶναι παλαιὰ ἐποχὰ καθ' ἣς ἐν ἑκατομμύριον δρ. ἰσοδυναμεῖ πρὸς 3, 4, 5 καὶ ἔτι πλέον τῆς ἡμετέρας. Ποῦ ὀφείλεται τὸ αἶτιον τοῦτο; Ὁ πολιτισμός ἐπιγινώσκει τὴν βαθμιαίαν ἀπὸ τῆς ἀνταλλακτικῆς οἰκονομίας μετάβασιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους εἰς τὴν νομισματικὴν καὶ τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν ταύτης.

Ἡ μεγάλη μεταβολή, τὴν ὁποίαν ἐνεργεῖ ὁ πολιτισμός ἐπὶ τῶν τυχῶν τῆς ἀνθρωπότητος, εἶναι ἡ κυρία πηγὴ τῆς ὑπερτιμήσεως ὄλων τῶν προϋπολογισμῶν, οἰκογενειακοὶ εἶναι οὗτοι, κοινοτικοὶ ἢ δημόσιοι. Ὅταν διπλασιάζονται καὶ τριπλασιάζονται αἱ ἀνάγκαι τῆς οἰκογενείας, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ μείνωσι στάσιμοι αἱ ἀνάγκαι τῆς ἐπικρατείας; Ἡ καθολικὴ λοιπὸν πρακτικὴ ἐξηγεῖται ἀφ' ἑαυτῆς, ἐν δὲ παράδειγμα δὲν εἶναι ἀπὸ σκοποῦ. Ἐν Ἀγγλίᾳ, τῆς ὁποίας γνωστὴ μὲν ἡ προέχουσα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, διαχειριστικὴ οἰκονομία, ἐὰν δὲ ἐξαιρέσωμεν τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον, ἡ βᾶσις τῆς γενικῆς πολιτικῆς ἀποκλίνει μᾶλλον πρὸς τὴν εἰρήνην, κατὰ τὴν τελευ-

ταίαν τεσσαρακονταετίαν ὁ δημόσιος προϋπολογισμός ἀπὸ 48 $\frac{7}{10}$ ἑκατομ. λιρ. στερλ. τῷ 1833, ἀνέβη εἰς 55 $\frac{3}{10}$ τῷ 1843, εἰς 64 $\frac{1}{10}$ τῷ 1859 καὶ εἰς 73 $\frac{2}{10}$ τῷ 1874. Τί δὲ νὰ εἴπη τις, μεθ' ὅλην τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πληθυσμοῦ, περὶ τῆς ἐν ἔτει 1685 συντηρήσεως τῆς Ἀγγλικῆς ἐπικρατείας δι' 1 $\frac{4}{10}$ ἑκατομ. λιρ. στερ.!

ΜΟΜΦΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.

Ὀλίγοι ἐπιστᾶμαι ἔσχον τόσους κατηγορούς, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τοῦ σταδίου των, ὅσους ἡ Πολιτικὴ Οἰκονομία. Μεταξὺ τῶν διαφόρων κατηγοριῶν ἀνέλυσέ τινας ὁ Rossi. Ἀρμόζει δὲ ἡ τοῦ ἔθλου συμπτώματος ἐρευνα διὰ τὴν ἐννοίαν αὐτοῦ πρὸς τὸν γενικὸν τῆς ἐπιστήμης σκοπὸν, χωρὶς νὰ λησμονηθῶσι καὶ τὰ γραφέντα ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου «πῶς ἂν τις ὑπ' ἐχθρῶν ὠφελοῖτο.»

Ἐν πρώτοις κατηγορεῖται ἡ Πολιτικὴ Οἰκονομία διὰ τὴν ποικιλίαν τῶν κατ' αὐτὴν γνωμῶν καὶ τὴν ἀσυμφωνίαν τῶν ἀσχοληθέντων ἐπ' αὐτῆς συγγραφέων. Κατεβλήθη προσπάθεια εἰς συλλογὴν τῶν πικρῶν μεταξὺ αὐτῶν ἀντεγκλήσεων καὶ ἐπὶ τοῦ ἀθροίσματος τούτου ἐσκέφθησαν οἱ κατήγοροι, ὅτι τὰ δόγματα τῆς Οἰκονομικῆς ἐπιστήμης δὲν ἐθεμελιώθησαν, ὅτι ἀπ' ἐναντίας αὐτῆ περιλαμβάνει γεγονότα ἀσυνάρτητα καὶ συνήθως ἀπατηλά· ὡς δεινότατον δὲ ἐπιχείρημα διετύπωσαν τὴν ἔλλειψιν αὐστηρᾶς μεθόδου εἰς τὰς πραγματείας τῶν διδασκάλων τῆς ἐπιστήμης.

Ἄλλ' ἡ κατηγορία αὕτη εἶναι ἀδίκος, καὶ μάλιστα κοινὴ πρὸς πᾶσαν ἐπιστήμην. Πόσαι ἀντιφωνίαι, ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ, τῇ ἱατρικῇ κλπ. αἵτινες ἐν τούτοις δὲν ἐλκύουσιν ὀλιγώτερον τὸ σέβας τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀρκεῖ τὸ ζήτημα νὰ ἐξετασθῇ ἀμερολήπτως, εὐκόλως δὲ θά προκύψῃ ἡ πεποίθησις, ὅτι ἐπὶ τῶν θεμελιωδῶν γεγονότων καὶ ἐπὶ τῶν πλείστων ἀρχῶν τῆς

Πολιτικῆς Οἰκονομίας ὅλοι οἱ σπουδαῖοι συγγραφεῖς συμφωνοῦσι, ὅτι πλεῖστοι γινώμει, ἐκ πρώτης ὄψεως ἀντιφατικά, ὀφείλονται μᾶλλον εἰς τὸν ἰδιαίτερον τρόπον τοῦ ἐξετάζειν τὰ πράγματα, καὶ ὅτι, εὐκόλως ἀφαιρουμένου τοῦ χρώματος, αἱ δοξασίαι αὗται συμβιβάζονται κατ' οὐσίαν πρὸς ἀλλήλας. Ἡ ἀπόλυτος ἐπιστήμη, εἶναι ἰδιότης τοῦ θεοῦ, ὅπερ τόσον προσφυῶς Τιμαῖος ὁ Λοκρὸς παρωμοίαζε πρὸς κύκλον, τοῦ ὁποίου τὸ μὲν κέντρον εἶναι ἀπανταχοῦ, ἡ δὲ περιφέρεια οὐδαμοῦ. Δι' ἡμᾶς, μικροῦς θνητοῦς, ἀρκεῖ ἡ φιλοδοξία τῆς σχετικῆς ἐπιστήμης.

Μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἐπιστημονικῶν ἐννοιῶν τὸ διάστημα εἶναι ἄπειρον· ἐντὸς αὐτοῦ αἱ ἀνθρώπινοι γνώσεις κυκλοφοροῦσι καὶ ἀναπτύσσονται, κατὰ τὸν αἰώνιον νόμον τῆς ἀνθρώποσοφίας, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπάρχουσι πολλαὶ ὁδοὶ δι' ὅλας τὰς τάξεις τῶν ἰδεῶν καὶ δι' ἐκείνας τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας ἐπίσης. Μήπως αὕτη καθυστέρησεν εἰς τὴν πρὸς τὰ πρόσω πορείαν αὐτῆς; Οἱ ἀγῶνές της πρέπει νὰ ἐκτιμηθῶσιν ἐκ τῶν ἐμποδίων, τὰ ὁποῖα ἐδέησε καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς νὰ ὑπέρπηδῆσιν. Ἄς ἀριθμῆσωμέν τινα. — Πρώτιστον εἶναι ἡ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν θεμάτων ἐπέμβασις τῶν συμφερόντων καὶ τῶν παθῶν, οὐδὲν ἄλλοτριώτερον τῶν ὁποίων πρὸς τὴν ἡσυχον παρατήρησιν καὶ πρὸς τοὺς ὀρθοὺς συλλογισμοὺς. Δὲν ὑπῆρξε ποτὲ ἀστρονόμος ἢ φυσικὸς, ὅστις, ἐξετάζων τὴν φύσιν, ἐφοβήθη τὰς ἀπαντήσεις της. Ἐν τούτοις συνηθέστατον εἶναι συνάντημα ἀνθρώπων φοβουμένων τὰς ἠθικὰς ἀληθείας καὶ ταραττομένων ἐντεῦθεν πνευματικῶς. Πάνυ δὲ εὐλόγως ἐρρέθη, ὅτι ἐὰν αἱ γεωμετρικαὶ λύσεις τοῦ Εὐκλείδου εἶχόν τι κοινὸν πρὸς τὰ ἐγκόσμια ἀγαθὰ, δὲν θὰ ἐπετύγχανον τὴν ἁμόφωνον τῶν ἀνθρώπων παραδοχὴν ἢ τοῦλάχιστον διὰ πολλοῦ χρόνου καὶ κόπου θὰ ἀπέφευγον τοὺς ἀντιλέγοντας. Τὰ ζητήματα τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, ἐκ τῆς ἄκρας συγγενείας αὐτῶν πρὸς τὰς βιωτικὰς ἀνάγκας, εὐρίσκονται εἰς τὸ στόμα μεγάλου ἀριθμοῦ ἀνθρώπων, ὠθουμένων πανταχόθεν εἰς οἰκονομικὰς παρατηρήσεις. Μεγάλη εἶναι ἡ εἰς τὰς ἀναφαινομέ-

νας ἐκ τούτων ἀζητήσεις ἀνάμιξις τοῦ πάθους, πρὸς τοῦ ὁποίου τὰς ἐμπνεύσεις πρέπει νὰ συνδυασθῇ καὶ ὁ μεταβατικὸς καὶ ἀεικίνητος χαρακτήρ τῆς νεωτέρας ἐποχῆς. Συμφέροντα περίπλοκα συναντῶνται καὶ συγκρούονται καθ' ἐκάστην. Συζήτησις ἀνεπηρέαστος ἐν τῷ μέσῳ ποσοῦτοῦ θορύβου δὲν εἶναι ἐκ τῶν εὐκολωτέρων τῆς πρακτικῆς ἔργων. Ὅλαι αἱ θύραι τῆς προσωπικῆς πλεονεξίας εἶναι ἀνοικταί, καὶ αἱ θηρευταὶ αὐτῆς δανείζονται ἐκ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας ἐν πάσῃ ἀφθονίᾳ ὠραίους λόγους, ὅπως δι' αὐτῶν καλύπτωσι τὰ δολερὰ τῶν σχέδια. Οὐδαμῶς παράδοξον, ἂν οἱ τοιοῦτοι θιασῶνται τῶν οἰκονομικῶν θεωριῶν βλάπτουσι πλειότερον τὴν ἐπιστήμην, παρά τοὺς φανεροὺς ἐχθροὺς της.

Μετὰ τοὺς συγγραφεῖς καὶ τοὺς φυλλαδιογράφους τῶν συμφερόντων καὶ τῶν παθῶν ἔρχεται, ἐξακολουθεῖ ὁ Rossi, ἡ δυσκολία τῶν δοκησισόφων. Μόλις ἀναγνώσωσιν τινες ἐν βιβλίον περὶ Πολιτικῆς Οἰκονομίας, καὶ εὐθὺς νομίζουσιν, ὅτι ἡ ἐπιστήμη ἦτο ἄγνωστος εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καθὼς προηγουμένως ἦτο εἰς αὐτούς. Νέα τάξις ἰδεῶν παρίσταται εἰς τὸ πνεῦμά των· χωρὶς δὲ νὰ χωνεύσωσι τὴν νέαν αὐτὴν τροφήν, σπεύδουσι νὰ ἀποκαλύψωσιν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὰς ὁποίας παραλαμβάνουσιν ἄλλοτρίως γνώσεις, διαστρέφοντες αὐτὰς, διὰ τῆς ἐμπνεύσεως αὐτοῦς ἐπιστημονικῆς δυσαρμονίας. Ἐννοεῖται, ὅτι αὐτοὶ δὲν ἀντελήφθησαν ὅλας τὰς ὀφείας τῶν ζητημάτων, παρέδραμον τὸ σύνολον τῶν συνδεουσῶν τὰ πράγματα σχέσεων, λησμόνοῦσι σπουδαιοτάτας παρατηρήσεις, πίπτουσι εἰς ἀντιφάσεις, εἰς λάθη τὰ ὁποῖα προσπαθοῦσι κατόπιν νὰ καλύψωσι διὰ τῆς σοφιστείας. Ἐπαναλαμβάνουσιν ἐπιχειρήματα χιλιάκις ἀπορριφθέντα, καὶ ἀνακοινοῦσι γεγονότα τρανῶς ἀποδειχθέντα ὡς ψευδῆ. Εἶναι δικολάβοι στρεψόδικοι, εἰς τοὺς ὁποίους μένει μόνον ἡ ἀγαθότης τῆς πεποιθήσεως, ὅτι διὰ τῶν σκοτεινῶν λόγων καὶ συγγραφῶν αὐτῶν ρίπτουσι νέον φῶς εἰς τὴν ἐπιστήμην.

Ὁμολογητέον, ὅτι δεινὸς ὁ πειρασμὸς ὁ τοὺς αὐτοσχεδίους οἰκονομολόγους δημιουργῶν. Μόλις προσέξῃ τις ὀλίγον ἐπὶ

τινος ἀλληλοδιδασκτικοῦ σχολείου ἢ ἐπὶ τῆς καταστατικῆς δεσμοτηρίου, καὶ ἰδοὺ θέλει νὰ καταταχθῇ μεταξὺ τῶν οἰκονομολόγων. Ἐν γένει ἔχει τι ὠραῖον ἢ ἀγάμιξις εἰς τὰ κοινά. Ἐπέρχεται σιτοδεῖα; Ἰδοὺ ἀμέσως ἀπειροὶ κάλαμοι ἔτοιμοι δι' ὅλων τῶν μέσων τῆς δημοσιογραφίας νὰ συζητήσωσι τὰ φάρμακα καὶ τὰ μέτρα, τῶν ὁποίων πρέπει νὰ ἐπιληφθῇ ἡ Κυβέρνησις. Ἀδιάφορον ἂν πολλοὶ ἐξ αὐτῶν κατὰ πρῶτον τότε στρέφουσι τὸ πνεῦμα πρὸς τριαύτας μελέτας. Πρόκειται νὰ θεμελιωθῶσιν ἢ νὰ διοικηθῶσι χρηματιστικά ἢ φιλανθρωπικά καθιδρύματα; Πόσοι εἶναι οἱ δυνάμενοι νὰ ἀντισταθῶσιν εἰς τὴν γοητείαν τῆς θέσεως τοῦ προέδρου ἢ τοῦ διευθυντοῦ ἢ τοῦ μέλους τῶν διοικητικῶν συμβουλίων! Δὲν εἶναι ἀσύνηθες συνάντημα βουλευτῶν διαρρηγνυόντων τὰ ἱμάτια αὐτῶν εἰς οἰκονομικὰ συζητήσεις, τῶν ὁποίων τὴν ἐννοιαν μόλις διορῶσι. Περὶ τελωνείων, περὶ φόρων, περὶ ἐμφυχώσεως τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας, δυσκόλως δύναται νὰ εὔρη τις πολιτικο-λογίους τῆς ἡμέρας, ἱκανοὺς νὰ κρατήσωσιν εἰς πειθαρχίαν τὴν γλῶσσαν ἢ τὸν κάλαμον αὐτῶν. Ἐν γένει μόλις γεννηθῇ ζήτημά τι ἀφορῶν τὸν πλοῦτον ἢ τὴν κοινὴν εὐημερίαν, καὶ ἀμέσως ἕκαστος νομίζει ἑαυτὸν ἱκανώτατον νὰ κρίνη.

Μέγιστον δὲ εἶναι καὶ τὸ βάρος τῶν προλήψεων, αἵτινες ἀπ' αἰῶνος ἐρριζώθησαν οὐ μόνον ἐν τῷ πλήθει ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς σπουδαίοις καὶ ἀνεπτυγμένοις ἀνθρώποις. Παρὰ πόσων δὲν ἀκούομεν ὅτι πλοῦτος εἶναι τὰ πολύτιμα μέταλλα; Ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἄργυρος ἀπολαμβάνουσιν ἀληθῆ λατρείαν. Ἐπειτα ἄς περιέλθωμεν ὅλας τὰς βιομηχανίας· οἱ ἐργαζόμενοι αὐτάς ἔχουσι πρόχειρα τὰ ἐπιχειρήματα ὑπὲρ τοῦ ἀφορολογήτου τῶν ἰδίων προϊόντων ἐπὶ βλάβῃ τῶν ἀλλοτρίων. Ὅλοι ἐπικαλοῦνται ὑπὲρ ἑαυτῶν τὸ γενικὸν συμφέρον, ὅπερ ἐν τούτοις ἀμέσως παραβιάζει ἡ διαλεκτικὴ τῶν.

Ἰδιαιτέρα ὀρεῖλεται ἔρευνα πρὸς διεύθυνσιν τινα τοῦ φιλοσοφικοῦ πνεύματος, θεωροῦσαν ἀναξιοπρεπῆ τὴν ἐνασχόλησιν εἰς τὰς οἰκονομικὰς μελέτας. Εἶναι παραφύας τῶν ἀρχαίων

ιδεῶν, αἵτινες ἦσαν τόσον ὑπερήφανοι πρὸς τὰς λεγομένας βαναύσους τέχνας. Τὸ ἰδανικόν των ἦτο ὁ ἀργὸς πολίτης· ὁ δὲ βιομήχανος, ὁ ἔμπορος, ὁ τῶν ὑλικῶν συμφερόντων καλλιεργητῆς ἀνήκει εἰς τὴν ποταποτέραν τῆς κοινῶνίας μερίδα. Ἐν τούτοις εἶναι εὐκόλον νὰ ἀποδειχθῇ εἰς τὴν διέθυνσιν ταύτην τοῦ φιλοσοφικοῦ πνεύματος, ὅτι συγχύζει τὰς ἐννοίας τῆς ἀπληστίας καὶ τῆς ἀφρονίας, τὰς ὁποίας ὁ κόσμος πραγματοποιεῖ διὰ τῶν νόμων τοῦ πλοῦτου· περιττὸν δὲ νὰ προστεθῇ καὶ ἡ ἰδέα, ὅτι ἡ ἐπιστήμη διδάσκει μὲν τοὺς ἀνθρώπους, δὲν εἶναι ὅμως καὶ ὑπεύθυνος διὰ τὰς παρεκτροπὰς αὐτῶν. — Ἀλλ' ἡ ματαιότης τοιούτων ἐπικρίσεων ἀπογυμνοῦται ὑπὸ τῶν νόμων τῆς φύσεως καὶ τῶν θελήσεων τῆς θείας Προνοίας, ὑφ' ὧν ἐπεβλήθη ἡ ἐργασία καὶ ὁ ἰδρῶς τοῦ προσώπου ἡμῶν, ὡς ὅρος ἀναπόφευκτος τῆς ζωῆς καὶ τῆς εἰσόδου ἐν τῷ μεγάλῳ τοῦ πολιτισμοῦ σταδίῳ. Ὅταν ὁ Ἡσίοδος ἐν τοῖς Ἔργοις καὶ Ἡμέραις αὐτοῦ καὶ ὁ Σωκράτης ἐν τῇ Ἀπολογίᾳ τοῦ διετύπου τὴν ὠραιοτάτην ἀλήθειαν, ὅτι ἡ ἐργασία εἶναι φύλαξ τῆς ἀρετῆς, δὲν εἶχον ὑπ' ὄψιν τοὺς μεταφυσικοὺς τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας ἐπικριτὰς, καθὼς οὐδὲ ὁ Ὅμηρος ὅταν παρεκάθιζεν εἰς τὰς τραπέζας τῶν ἡρώων αὐτοῦ τοὺς τεχνίτας δημιουργοὺς. (Ὀδυσ. Ρ 383 καὶ Τ 135).

Τὸ ἀκριβὲς εἶναι, ὅτι ἡ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις τῶν κοινῶν συμβαδίζει μετὰ τῆς πνευματικῆς, καὶ ὅτι ἀπαραίτητος εἶναι βαθμὸς τις εὐπορίας πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ αἰσθημάτων τῆς ἀξιοπρεπείας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας, καὶ πρὸς γενικωτέραν καλλιέργειαν τῆς διανοίας. Τοιοῦτοτρόπως βλέπομεν, ὅτι τὸ δημοτικὸν τῶν ἐποχῶν ἐνστικτον ἐσχημάτισεν ἱεραρχίαν τινα τιμῆς μεταξὺ τῶν ἐφευρετῶν ἀφ' ἑνὸς μὲν τῆς γεωργίας καὶ τῶν τὰς πρῶτας ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου θεραπευουσῶν τεχνῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῶν νομοθετῶν καὶ τῶν ἐφευρετῶν τῶν γραμμάτων. Ἡ ἀρχαιότης ἀπεθέωτε τὴν Δήμητρα καὶ τὸν Βάκχον, ἀφῆκαν δὲ εἰς τὴν θέσιν τοῦ Ἡρώος τὸν Κάδμῳν καὶ τὸν Μίνωα. Ὁ χρυσοῦς αἰὼν τῆς φιλοσοφικῆς ἀντιπα-

θείας κατὰ τῶν οικονομικῶν λειτουργιῶν ἀνήκει βεβαίως εἰς τὴν ἀγρίαν ζωὴν, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος, ἐρευνῶν περὶ τῶν προχειροτέρων ἀναγκῶν του καὶ ζῶν ἀπὸ τῶν ἡρτημένων καρπῶν ἢ ἀπὸ τοῦ ἀφθόνου κυνηγίου του, ἔχει ἔλην τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἀργῆς διανοίας. Καὶ ὅμως δὲν ὑπάρχει ἄλλη παρὰ τὴν ἀγρίαν καὶ τὴν βάρβαρον ἐποχὴν, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος ἐξαρτᾶται πλειότερον ἐκ τῆς ὕλης. Ἐν αὐτῇ τὸ ἀκαλλιέργητον πνεῦμα του ἢ κοιμᾶται ἢ δουλεύει εἰς τὴν πόταποτέραν ἔννοιαν τῶν ὑλικωτέρων ἀναγκῶν. Πόσον διαφέρει ἡ κοινωνικὴ περίοδος, καθ' ἣν τὸ πνεῦμα μεταρσιούται, καθ' ἣν ὑποδουλόνει τὴν ὕλην καὶ ἀναγκάζει τὰ στοιχεῖά της, τὸ ὕδωρ, τὸν ἀνεμον, τὸ πῦρ, τὸν ἠλεκτρισμόν, νὰ τὸν ὑπηρετήσωσι! Περίοδος ἀληθοῦς κυριαρχίας τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῶν φυσικῶν δυνάμεων, περιέχουσα τὸ ποιητικώτερον τῶν μεγαλείων.

Ἡ προσοχὴ τῶν κατηγόρων τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας ἐστράφη πρὸς τὰς ἐκ τῆς καλλιέργειας τοῦ πλουτολογικοῦ σκοποῦ αὐτῆς προβαίνουσας ὑπερβολικὰς παρὰ τοῖς πολλοῖς ἐπιθυμίας καὶ φιλοδοξίας, εἰς ἀναβίβασιν τῆς οικονομικῆς των δυνάμεως. Μεγάλῃ ποσότητι τῶν ἐπαναστατικῶν αἰτίων τῆς νεωτέρας ἐποχῆς συνδέεται πρὸς τὴν ἀκατάσχετον ὄρμη, ἣτις κατέλαβε τὰς περιουσίας, καὶ πρὸς τὴν ἐκ τοῦ μεγαλείου αὐτῆς προβαίνουσαν ἄκραν ἀνισότητά μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλ' ἐὰν εἰς τὸ φαινόμενον τοῦτο ἦτο ὑπεύθυνος ἡ ἀνάπτυξις τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, ἔπρεπεν αἱ διδάσκαλοι καὶ οἱ θιασῶται αὐτῆς νὰ κατέχωσι τὴν πρώτην βαθμίδα τῆς πλουτοκρατικῆς κλίμακος. Ἡ πείρα ὅμως ἀποδεικνύει, ὅτι οὗτοι εἶναι οὐχὶ παρασκευασταὶ τῆς πρὸς τὸν πλοῦτον ἐνστίκτου ὄρμης, ἀλλ' ἐξηγηταὶ τῶν φυσικῶν νόμων, οἵτινες διέπρουν τὴν παραγωγὴν, τὴν διανομὴν καὶ τὴν ἀποταμίευσιν τοῦ πλούτου, ἡ δὲ διωξις τοῦ ὁποίου χρονολογεῖται ἀπὸ ἀρχαιοτάτων ἡμερῶν καὶ εἶναι μᾶλλον αἰτία ἢ ἀποτέλεσμα τῶν οικονομολογικῶν μελετῶν. Βεβαίως εἰς τὴν συνέχειαν τοῦ χρόνου δύνανται αὐταὶ νὰ ἐξασκήσωσι καὶ ἐξήσκησαν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς γενικῆς ἐν τῇ ἐθνικῇ οἰκονομίᾳ διευθύνσεως, ἐκ τῆς ὁποίας

οὐκ ὀλίγον βοηθεῖται ὁ πλουτισμός. "Ὅστις γνωρίζει πλειότερον, δύναται καὶ πλειότερον· πᾶσα δὲ διανοητικὴ ἀπόκτησις εἶναι ὄπλον σημαντικόν. Τὸ οὐσιῶδες εἶναι εἰς τίνος χεῖρας εἶναι τοῦτο δεδομένον. Πρέπει ἄρα γε ἐντεῦθεν, διὰ τὸν φόβον τῶν πονηρῶν, νὰ κλείσωμεν τὴν θύραν καὶ πρὸς τοὺς ἀγαθοὺς; Ἀλλὰ τοῦτο θὰ ἦτο κοινὸν οὐ μόνον πρὸς τὴν οἰκονομικὴν ἀλλὰ πρὸς πᾶσαν ἐπιστήμην καὶ τέχνην.

Ὡς ἐκ τοῦ πλουτολογικοῦ ἀντικειμένου της ἡ Πολιτικὴ Οἰκονομία προεκάλεσε ἰδιαιτέρως τὴν ἀντιφατικὴν μομφήν, ὅτι κατὰ τοὺς μὲν εὐνοεῖ τοὺς πλουσίους, κατὰ τοὺς δὲ εὐνοεῖ τοὺς πτωχοὺς. Τὸ ἀκριβὲς εἶναι, ὅτι εὐνοεῖ ἀμφοτέρους ἐν τῇ ἀρμονίᾳ, ἣτις εἶναι ὁ ὑπέρτατος νόμος πάσης κοινωνικῆς πρόοδου. Ὄταν οἱ ἐπαναστάται τοῦ 1848 κατήργουν ἐν Γαλλίᾳ τὰς ἐδρας, ἐν αἷς ἐδιδάσκετο ἡ Πολιτικὴ Οἰκονομία, ὑπεχώρουν εἰς τὴν ιδέαν, ὅτι δημιουργεῖ αὕτη προνόμια καὶ ὅτι ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, ὀδηγεῖ εἰς τὴν καταδυστασει τῆς τάξεως τῶν πτωχῶν. Πλάνη παχυλὴ, εἰς τὴν ὁποίαν μόνον ἄνθρωποι ἀγνοοῦντες, πόσῃ μετοχὴν ἔχει ἡ ἐλευθερία ἐν τῇ οἰκονομικῇ ἐπιστήμῃ, ἠδύνατο νὰ ὑποπέσωσι. Φεῦ! Ἡ πτωχία εἶναι αἰωνία τῆς ἀνθρωπότητος πληγὴ, τὴν ὁποίαν πᾶσαι αἰ κοινωρικαὶ ἐπιστήμαι ἀγωνίζονται εἰς μάτην νὰ ἐπουλώσωσι. Ἐν τούτοις δὲν ὑπάρχει ὄργανισμός εἰς ἀνασῆκωσιν τῶν βαρῶν της πρακτικῶς, ὅστις δὲν ἦντλησε τὰς μεθόδους τοῦ ἐκ τῆς σφαίρας τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, καὶ δὲν ὑπάρχει ἐπιστήμη τελεσφορώτερον ταύτης ἀποδείξασα τὸν μεταξὺ πλουσίων καὶ πενήτων σύνδεσμον, εἰς ἀμοιβαίαν ἐν τῶν οἰκονομικῶν σταδίων συνεπίρρωσιν. Τί θέλει πράξει τὸ βάλαντιον τοῦ κεφαλαιούχου ἄνευ τῶν βραχιόνων τοῦ ἐργάτου, καὶ ἡ ἰσχὺς τούτων ἄνευ τῆς συντηρούσης αὐτὴν δυνάμεως; Ἡ μήπως τὸ πολλάκις προταθὲν φάσμα τῶν μηχανῶν εἶναι ἱκανὸν νὰ διασκοπίσῃ τὴν ἀλήθειαν, ὅτι ἐπὶ τέλους ἀνήκουσιν αὐταὶ εἰς τὸν φυσικὸν δρόμον τῆς ἐπινοούσης ἀνθρωπότητος, καὶ ὅτι μᾶλλον ἐκτείνουσι τὴν περιφέρειαν τῆς φύσεως, ἐπὶ τῆς ὁποίας βαθμηδὸν καλοῦνται νὰ ἐργασθῶσι πλειότεροι θνητοί;

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐτέραν κατηγορίαν, ὅτι ἡ Πολιτικὴ Οἰκονομία δίδει τὴν ὠθησιν εἰς τὸ ρεῦμα τῶν ἀντιπλουταρχικῶν ἐνεργειῶν, ὀφείλεται αὕτη μᾶλλον εἰς τὴν ἀποστολὴν τῶν μέσων ἰδεῶν, τὰς ὁποίας ἐξίσου πολεμοῦσι καὶ οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι. Οὐδενὶ ὁμῶς δέδοται ἡ παντοκρατορία ἐπὶ τῆς γῆς. Θὰ ἦτο μωρότατον κοινωνικὸν κατασκεῦασμα ἐκεῖνο, καθ' ὃ ἐνώπιον τῶν διαβαινόντων πλουσίων ἔπρεπε νὰ γονυπετῶσιν αἱ πτωχοί. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡ Πολιτικὴ Οἰκονομία ἀνορθοῖ τὸ φρόνημα τοῦ ἐργάτου. Ἀλλ' αὐτὸ εἶναι τὸ μεγαλύτερον καύχημά της. Πέραν αὐτοῦ ἡ ἐπιστημονικὴ τῆς κλίμαξ ἔχει πολλὰς βαθμίδας, διὰ τὴν κατοχὴν ἐκάστης τῶν ὁποίων, ἀνοίγει τὸ εὐρύτατον τοῦ συναγωνισμοῦ στάδιον. Ἡ Πολιτικὴ Οἰκονομία εἶναι ὡς ἡ μαθηματικὴ, ἣτις ἵνα λύσῃ τὰ προβλήματα τῆς μετρᾶ τὰς μονάδας, τὰς δεκάδας, τὰς χιλιάδας καὶ τὰ ἑκατομμύρια ἐν τῇ σταθερᾷ τῆς λογικῆς σειρᾷ. *Suum quique tribuere*, — ἰδοὺ ὃ ὑπέρτατος τῆς οἰκονομικῆς δικαιοσύνης λόγος.

Π.

ΙΑΠΩΝΙΚΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΠΟΪΑ.

Ἐν ποιητικῇ τινι εἰκόνι τῆς *Εὐτοπίας* τοῦ ὁ Μοῦς ἔγραφε κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα, ὅτι τὰ δεσμά τῶν καταδίκων αὐτῆς ἦσαν χρυσᾶ, καὶ ὅτι ἐπίσης τὰ εὐτελέστερα ἀγγεῖα καὶ σκεύη τῆς κοινοτέρας ἐν αὐτῇ βιωτικῆς ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κατασκευάζοντο. Ὁ σκοπὸς ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἐκφάυλσιν τῶν πολυτίμων μετάλλων. Ἀληθῆς ματαιοπονία! ὁ χρυσοῦ καὶ ὁ ἀργύρου διετήρησαν πάντοτε τὴν προαιωνίαν ὑπόληψιν, τὴν ὁποίαν ἡ ἀνθρωπότης, καθ' ὅσον ἀπομακρύνεται τῆς πρώτης βαρβαρότητος, κατὰ τοσοῦτον ἀποδίδει εἰς τὴν λάμψιν, τὴν σπανιότητα, τὴν διάρκειαν, τὸ εὐκόμιστον καὶ τὸ εὐπροσάρμοστον αὐτῶν.

Ἡ κατὰ τὰς διαφόρους χώρας νομισματικὴ οἰκονομία ἀποτελεῖ σημαντικωτάτην σελίδα τῆς προόδου αὐτῶν. Εἶναι, τρόπον τινὰ, κοινὸν σημεῖον συναντήσεως ἄλλων τῶν ἔθνων ὑπὸ τὴν τελεσιουργὸν ἐπιρροὴν τῆς διεθνούς συναλλαγῆς. Τοιοῦτοτρόπως ἐξηγεῖται ἡ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἐπέκτασις τοῦ νομισματικοῦ ζητήματος μέχρι τῶν ἀπωτάτων ὁρίων τῆς οἰκουμένης. Ἐννοῶ τὴν Ἰαπωνίαν, ἣτις προσῆλθεν εἰς τὰς νεωτέρας τῆς χρυσῆς νομισματοποιίας ιδέας.

Προηγουμένως ὑπῆρχον ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἀλλόκοτοι νομισματικοὶ τύποι, μικραὶ ράβδοι ἐκ χρυσοῦ, τεμάχια ἀργυρᾶ, τετράγωνα ἐπιμήκη, στρογγύλα, ὠσειδῆ, τρυπημένα. Ἡ τελευταία μέθοδος ἐχρησίμευεν εἰς κατάρτισιν νομισματικῶν κομβολογιῶν ἀναλόγως τῶν τρεχουσῶν ἐκάστοτε ἐμπορικῶν τιμῶν. Μελετήσαντες ὁμῶς τελευταῖον οἱ Ἰάπωνες ὄλα τὰ ἐν ταῖς πεπολιτισμέναις χώραις ἰσχύοντα νομισματικὰ συστήματα, κατέληξαν εἰς τὴν παραδοχὴν τῶν Ἀγγλικῶν ἐπὶ τῆς ἐνιαίας τοῦ χρυσοῦ βάσεως. Καταρτίσαντες δὲ ἀξιολογώτατον νομισματοκοπεῖον, τυπόνουσι χρυσᾶ νομίσματα ἰσάξια πρὸς τὴν Ἀγγλικὴν λίραν καὶ πρὸς τὸν ἥμισυν ἀετὸν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἔχοντες νομισματικὴν μονάδα τὸ καλούμενον ὁ ἐν, ἰσοδυναμοῦν πρὸς ἓν δολλάριον πέντε ὁ ἐν περιέχουσι 7,5 γραμμὰς καθάρου χρυσοῦ.

Δὲν λείπουσιν ἐν τούτοις καὶ τὰ συμπληρωτικὰ νομίσματα ἐκ χαλκοῦ καὶ ἀργύρου. Τὸ χαλκοῦν σὲν ἔχει λόγον πρὸς τὴν χρυσῆν νομισματικὴν μονάδα ὡς 1000:1, καὶ ὑποδιαιρεῖται εἰς ἥμισυ καὶ δέκατον, τὸ τελευταῖον τῶν ὁποίων καλεῖται ρέν. Ἐπάρχουσι δὲ ἀργυρᾶ νομίσματα 5, 10, 20 καὶ 50 σέν. Τοιοῦτοτρόπως οἱ Ἰάπωνες συνεδύασαν πρὸς τὴν χρυσῆν νομισματικὴν βάσιν τῶν νεωτέρων προοδευτικῶν ἰδεῶν καὶ τὸ δεκαδικὸν σύστημα, ὅπερ παριστᾷ τὴν σχετικῶς τελειότεραν εὐκολίαν τῶν ὑπολογισμῶν.

ΕΠΑΙΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ.

Ἡ βιομηχανία τῆς ἐπαιτείας εἶναι τόσο ἀρχαία, ὅσον ἡ ἀργία καὶ ἡ δυστυχία. Στηριζομένη εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ζωῆς, ἐκμεταλλεύεται τὸ ἔλεος ὅπερ οἰκεῖ, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας. Ἐν τούτοις εἰς μὲν τὴν δυστυχίαν ὀφείλεται πᾶσα ἐπικουρία, εἰς δὲ τὴν ἀργίαν πᾶσα προσοχή. Ἡ ὀρθὴ τῆς ἐλεημοσύνης τοποθέτησις εἶναι ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν ἀλόγιστον ἐκείνην ἀγαθοποιίαν, ἥτις πολλαπλασιάζουσα τοὺς ἐκ πεπορωμένης θελήσεως ἀργούς καὶ τὰ κέρδη αὐτῶν, δημιουργεῖ βαθέα ρήγματα εἰς τοὺς κανονικοὺς ὅρους τῆς κοινωνικῆς συμβιώσεως.

Σημαντικώτατον οὕτως εἶναι ζήτημα, κατὰ πόσον ἡ ὁδηγοῦσα πρὸς τὴν ἐπαιτείαν πτωχεία εἶναι πόρισμα τῆς ἀργῆς θελήσεως τῶν ἀτόμων ἢ τῆς ἀνικανότητος καὶ ἄλλης πρὸς τὸ ἐργάζεσθαι ἀτυχίας. Διὰ τὴν πρώτην πάλιν ἀπαραίτητον εἶναι νὰ ὀπλισθῇ ἡ κοινωνικὴ δικαιοσύνη, διὰ τὴν δευτέραν σωτήριον εἶναι νὰ ὀργανισθῇ ἡ κοινωνικὴ φιλανθρωπία. Ἄλλη ὁδὸς δὲν ὑπάρχει ἐκτὸς ἐκείνης, ἥτις αὐξάνουσα διὰ τῆς ἀμεριμνίας τοὺς ἐπ' ἀλλοτρίῳ ἰδρῶτι βιοῦντας, κατασκευάζει βαθμηδὸν τοὺς ἐγκληματικοὺς κατοίκους τῶν δεσμοτηρίων καὶ τοὺς ἐπικινδύνους ἐχθροὺς τῶν κοινωνιῶν. Δὲν εἶναι ἀπόσκοποῦ, ἵνα σημειωθῇ σχετικῶς πρὸς τὴν κοινωνικὴν τῆς Ἑυρώπης κατάστασιν, ὅτι τὸ εἴκοστόν σχεδὸν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς σπρέφεται, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, περὶ τὸν ἐπαιτικὸν τῆς πτωχείας ἄξονα. Ἡ μείζων ἔντασις παρατηρεῖται ἐν Ἀγγλίᾳ, καθ' ἣν ὑπολογίζεται 1 πτωχὸς ἐπὶ 6 μὴ τοιούτων. Κατόπιν ἔρχονται ἡ Ὁλλανδία 1 ἐπὶ 7, ἡ Ἑλβετία 1 ἐπὶ 10, ἡ Γαλλία καὶ Γερμανία 1 ἐπὶ 20 κλπ.

Ἐπὶ τοῦ παρόντος περιοριστέον εἰς μόνον τὸν θετικὸν ἔλεγχον τῶν κατὰ τὸ ἐπαιτικὸν μέρος τῆς πτωχείας νομοθετικῶς

παρ' ἡμῖν ἰσχυόντων. Ἐν τῇ δημοτικῇ νομοθεσίᾳ τῆς Ἑλλάδος ἀναγράφεται ἡ ἀρχή, ὅτι «πᾶς δημότης ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀπαιτῇ παρὰ τοῦ δήμου του, εἰς περίπτωσιν ἐνδείας καὶ ἀποδεδειγμένης ἀνικανότητος τοῦ ἐργάζεσθαι, τὴν ἀπαιτούμενην περίθαλψιν» (ἄρθ. 11 Νομ. 31 Δεκεμ. 1833). Ἡ διάταξις δὲ αὐτῇ, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπαιτείαν, συνδυάζεται πρὸς τὴν ἑτέραν (ἄρθρ. 46 Νομ. 31 Δεκεμ. 1836), καθ' ἣν ἡ ἐπαιτεία καὶ ἰδίως ἡ ἐν ταῖς ὁδοῖς δὲν πρέπει νὰ συγχωρῆται, καθὼς καὶ ἡ εἰς δημόσια μέρη διατριβὴ τῶν ἐπαιτῶν, μάλιστα δὲ τῶν ἀσθενῶν καὶ ἀναπήρων. Ἐν γένει οἱ ἐπάιται πρέπει νὰ ἀποπέμπωνται εἰς τοὺς οἰκείους δήμους, ὑποβαλλόμενοι εἰς ἀναγκαστικὴν ἐργασίαν, εἰς ἔχῃ τὴν ἀπαιτούμενην σωματικὴν ἰσχὺν, ἄλλως δὲ τιθέμενοι ἐν τοῖς πτωχοκομείοις.

Ἐκτὸς τῆς ἀνωτέρω ἀστυνομικῆς ἐνέργειας ἐπιφυλάσσεται ἰδιαιτέρα κοινωνικὴ, τρόπον τινά, καταστολή, ἐκείνων, οἵτινες ἢ ἐπαιτοῦσιν αὐτοὶ ἢ παρασκευάζουσι καὶ ἀποστέλλουσιν ἐπαιτικούς παῖδας, ἢ δὲν ἀναχαιτίζουσιν ἐκ τῆς ἐπαιτείας τὰ ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειάν των διατελοῦντα πρόσωπα. Ἐὸ ἄρθρον 662 τοῦ Ποινικοῦ Νόμου τιμῶρεῖ αὐτοὺς διὰ κρατήσεως μέχρι δύο ἐβδομάδων, ἐπιβάλλον καὶ τὴν ἰδιαιτέραν ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν τῶν καθ' ἕξιν τοιαῦτα ἐπαγγελομένων. Ἀυστηρότερον τιμωροῦνται, διὰ κρατήσεως 8 ἡμερῶν μέχρις 6 ἐβδομάδων, οἱ ἐν καιρῷ νυκτὸς ἢ ἐνδον οἰκιῶν ἐπαιτοῦντες ὡς καὶ οἱ πρὸς ἐπαιτείαν, εἴτε ἐνούμενοι πλείονες τῶν τριῶν, εἴτε μεταχειριζόμενοι ἀπειλὰς, εἴτε προφασίζόμενοι ἀνυπάρκτους πληγὰς ἢ ἀσθενείας ἢ ἄλλα ψευδῆ προσχήματα. Ἡ κράτησις ἀναβιβάζεται ἀπὸ δύο μέχρι τριῶν μηνῶν ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ἐπάιτας ἐκείνους, οἵτινες εἴτε ποιῶσιν ἑαυτοὺς ἀγνωρίστους, εἴτε ὀπλοφοροῦσιν, εἴτε φέρουσι μεθ' ἑαυτῶν κλεῖδας, καὶ ἄλλα ὑποπτα πρᾶγματα, εἴτε ἔχουσιν ἐφ' ἑαυτῶν νομίσματα ἢ πρᾶγματα ἀξίας μείζονος τῶν 50 δραχμῶν, χωρὶς νὰ δύνωνται νὰ ἀποδείξωσι τὴν νόμιμον ἀπόκτησιν αὐτῶν (ἀριθ. 663 καὶ 666 τοῦ Π. Ν.).

Ἄλλ' ἡ ἐφαρμογή, τοιαύτης νομοθεσίας προϋποθέτει ἀνεπτυγμένην ἀστυνομικὴν τοῦ τόπου ἀποκατάστασιν. Δὲν ἀρκοῦσιν αἱ ποιναὶ, ἀπαιτεῖται ἡ ἐλαστικότης ἐκείνη τῆς λελογισμένης διοικήσεως, ἥτις εὐλαβουμένη τὰς κατὰ μέρος ὑπάρξεις ἔχει ἰδανικὸν τὴν καθολικὴν τῆς κοινωνίας ἀρμονίαν. Ἐκαστος ἐννοεῖ τὰς δυσχερείας, μεταβαίνων ἀπὸ τῆς θεωρίας εἰς τὴν πράξιν. Ἡ ἐπαιτικὴ φυγοπονία περιβάλλεται τόσας μορφάς, καὶ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν λαμβάνει τοιαύτας διαστάσεις, ὥστε πρέπει νὰ καταφυγῇ τις εἰς τὰς νεωτέρας τῆς οικονομικῆς ἀποκαλύψεις, ἵνα προσεγγίσῃ εἰς τὴν λύσιν τοῦ κοινωνικοῦ προβλήματος. Ὁ χαρακτήρ τῶν φυγοπόνων ἐπειτῶν, ἔλεγεν ἐσχάτως ὁ κ. Tallack ἐν τινι τοῦ Λονδίνου Συνδιασκέψει, εἶναι ἡ μεγίστη πρὸς τὴν ἐργασίαν ἀπαστροφὴ αὐτῶν, ἀνέφερε δὲ εἰς ὑποστήριξιν τῆς ιδέας του τὸ παράδειγμα φίλου του, ὅστις εἶχεν ἐν τῇ αὐλῇ του ἓνα ἄκμωνα, μίαν σφύραν καὶ μέγαν σάκκον πλήρη ἐκ καρφίων ἐστραμμένων. « Ἀμα προσέλθῃ ἐπαίτης τις, τὸν ἐρωτᾷ ὁ φίλος μου, εἰ ἀνθέλη ἐργασίαν. — Μάλιστα, ἀποκρίνεται ὁ φυγόπονος. — Πολὺ καλὰ, τῷ ἀπαντᾷ ὁ φίλος μου, πήγαινε εἰς τὴν αὐλὴν, θὰ εὕρῃς σφύραν, ἄκμωνα καὶ σάκκον πλήρη καρφίων ἐστραμμένων· διώρθωσέ τα, θὰ σοὶ δώσω δὲ 6 πένας διὰ πᾶσαν ὥραν τῆς ἐργασίας σου. — Ἀλλὰ τότε ὁ ἐπαίτης τῷ ἀποκρίνεται. Ἄχ! κύριε, ἄφησα τὴν γυναῖκά μου εἰς τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ, πρέπει νὰ ὑπάγω νὰ τὴν εἰδοποιήσω. — Τοιοῦτοτρόπως ὁ μὲν φυγόπονος ἀναχωρεῖ καὶ δὲν ἐπιστρέφει πλέον, ὁ δὲ φίλος μου διατηρεῖ ἀναπεπαυμένην τὴν συνείδησίν του. »

Βεβαίως τὸ ἀνέκδοτον τοῦτο ἔχει τὴν παράδοξον ὄψιν του ἀνήκει ὁμως εἰς μέθοδον ἐνθυμίζουσαν τὸν Ἀγγλοσαξωνικὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι καὶ ἐνεργεῖν. Γενικὴ ἐπικρατεῖ ἰδέα ἐν Ἀμερικῇ, ὅτι πρέπει διὰ τῆς ἐργασίας νὰ κατασταλῇ τὸ ὀσημέραι ἐξογκούμενον ρεῦμα τῆς ἐπαιτικῆς βιομηχανίας. Προβαίνουν μάλιστα ἐκεῖ μέχρι τοῦ παρομιώδους πορίσματος, ὅτι πρέπει νὰ ἐξαναγκάζωνται οἱ φυγόπονοι ἐπαῖται εἰς τὴν ἐρ-

γασίαν, καὶ ἂν ἀκόμη ἀπαιτῆται νὰ μεταχειρισθῇ τις πρὸς τοῦτο δύο ἀνθρώπους καὶ ἓνα κῦνα.

Κ.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΙΣΜΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ.

Μεγάλην ἔχομεν ιδέαν περὶ τῶν αὐτοκρατοριῶν, τὰς ὁποίας ὠργάνισεν ἡ μεγαλοφυΐα ἐκτάκτων ἡγεμόνων ἐπὶ τῆς γῆς. Οὐδεμίαν γνωρίζω δυναμένην νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν ἔκτασιν τῆς Παπικῆς αὐτοκρατορίας· ὅτι καὶ ἂν συνέβῃ κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας ἐν τῇ Ἰταλικῇ χερσονήσῳ, τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ἐν αὐτῇ ἐδρεύει ἐπι ὁ μεγαλείτερος κυριάρχης, τὸν ὁποῖον ἐγνώρισεν ἡ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος. Εἶναι ὁ Πάπας. Τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ δὲν φυλάττει τὸ ξίφος τοῦ στρατιώτου, ἀλλὰ τὸ ράσον τοῦ μοναχοῦ.

Τὸ ὄνομά του ἐλήφθη ἐκ τοῦ παπᾶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας. Πόση μετριότης παρὰ τούτω καὶ πόση μεγαλειότης παρ' ἐκείνω, ὅστις μεταξὺ τῶν τίτλων του φέρει καὶ τὸν *servus servorum Dei!* Ἄλλὰ τοιαύτη πάντοτε ἡ ἀνθρωπότης· δὲν εἶναι τὰ ὀνόματα ἀλλὰ τὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουσιν ἐν τῇ ἐκτυλίξει τῆς εὐρείας ζωῆς της. Ὁ νεωστὶ ἐκλεχθεὶς Πάπας Λέων ΙΓ' εἶναι 253^{ος} εἰς τὴν μακρὰν τῶν Παπῶν σειράν. Ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ τούτου 1 ἦτο Ἑλβετός, 1 Ὁλλανδός, 1 Πορτογάλλος, 1 Ἀγγλος, 2 Δαλμάται, 2 Σαβόιοι, 2 Ἀφρικανοὶ, 5 Ἰσπανοὶ, 6 Γερμανοὶ, 15 Γάλλοι, 22 Ἑλληγες (8 ἐκ τῆς Συρίας) καὶ 195 Ἰταλοὶ. — Ἐκ τῶν ἀποθανόντων 252 Παπῶν, 8 καθῆξαν τὴν ἀρχὴν ὀλιγώτερον τοῦ μηνός, 40 ὀλιγώτερον τοῦ ἔτους, 22 μέχρι δύο ἐτῶν, 54 μέχρι πέντε ἐτῶν, 57 μέχρι δέκα ἐτῶν, 51 μέχρι δεκαπέντε ἐτῶν, 18 μέχρι εἴκοσι ἐτῶν, καὶ 9 πλέον τῶν εἴκοσι ἐτῶν. Τὸ τρίτον σχεδὸν τῶν Παπῶν ἠγίασεν· ἀξιοπεριέργον

δὲ, ὅτι κατὰ μὲν τοὺς πρώτους ἑπτὰ αἰῶνας τοῦ χριστιανισμοῦ ἐκηρύχθησαν ἑβδομήκοντα Πάπαι ἅγιοι, ἐνῶ κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους δέκα, περιωρίσθη ἡ ἀγιότης εἰς μόνους δέκα. Ὡς ἀντιζύγιον πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἡ κήρυξις τοῦ Παπικοῦ ἀναμαρτήτου, ὅπερ ἔχει τι ὑπεράγιον καὶ εἶναι οὐσία τοῦ Θεοῦ.

Ἐν γένει ὁ Πάπας εἶναι ἡ ζῶσα κεφαλὴ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, θεωρούμενος ὑπὸ ταύτης ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ διάδοχος τοῦ ἡγεμόνος τῶν Ἀποστόλων Πέτρου. Μετ' αὐτὸν ἔρχεται τὸ Συνέδριον τῶν Καρδιναλίων, τὸ ὁποῖον ἐκλέγει τὸν Πάπαν καὶ ἐκ τοῦ ὁποίου ἐκλέγεται ὁ Πάπας. Οἱ καρδιναλίοι οὗτοι ἀνήκουσιν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἰδιαιτέραν τῆς Ρώμης ἐπισκοπικὴν περιφέρειαν καὶ εἶναι οἱ διαρκεῖς τοῦ Πάπα σύμβουλοι. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐνοηθῇ Παπασύνη ἀνευ τοῦ Συνεδρίου τούτου τῶν Καρδιναλίων, συγκειμένου ἐξ 72 μελῶν, ἤτοι 6 ἐπισκόπων Καρδιναλίων, τῶν ὁποίων αἱ ἐν τῇ Ρωμαϊκῇ ζώνῃ ἔδραι τιτλοφοροῦνται ὡς ἑξῆς: Ostia e Velletri, Porto e S. Rufina, Palestrina, Frascati, Albano καὶ Sabina, — 50 ἱερέων Καρδιναλίων, λαμβανόντων τοὺς τίτλους τῶν ἐκ τῶν πεντήκοντα καρδιναλικῶν τῆς Ρώμης ναῶν ὡς π. χ. S. Maria in Via, S. Cecilia, S. Pietro in Vincoli κλπ. — καὶ 16 διακόνων Καρδιναλίων τιτλοφορουμένων ἐπίσης ἀπὸ τοῦ ὀνόματος διαφόρων ἐν Ρώμῃ ναῶν ὡς π. χ. S. Angelo in Pescaria, S. Cesareo κλπ. Συμβαίνει ἐν τούτοις νὰ μὴ εἶναι πάντοτε πλήρης ὁ κανονικὸς αὐτὸς ἀριθμὸς τῶν Καρδιναλίων.

Μετὰ τὸ Συνέδριον τῶν Καρδιναλίων ἔρχονται οἱ Πατριάρχαι τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, μεταβατικὴν τινα κατάστασιν μᾶλλον ὑποδηλοῦντες προσηλυτισμοῦ ἢ πρακτικὴν ἀσχοῦντες ἐν τῷ παπικῷ ὀργανισμῷ ἰσχύον. Ἐκτὸς πατριαρχικῶν τινῶν τιτλοφοριῶν τοῦ Αὐστριακοῦ Saltzhourg, τῆς Πορτογαλικῆς Braga, τῆς Οὐγγρικῆς Taragona κλπ, οἱ κανονικοὶ τῆς ἐνεργείας Πατριάρχαι ἀριθμοῦνται εἰς δώδεκα, ἀνά εἰς μὲν ἐν Κωνσταντινουπόλει, Ἀλεξανδρείᾳ, Ἱεροσολύμοις, Λι-

σαβῶνι, Βενετίᾳ καὶ Δυτικῇ Ἰνδίᾳ, δόγματος ὁλοὶ ρωμαϊκοῦ, ἐν Βαβυλῶνι δόγματος χαλδαϊκοῦ, ἐν Κιλικίᾳ δόγματος ἀρμενικοῦ, τέσσαρες δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ δόγματος ρωμαϊκοῦ, μαρωνιτικοῦ, συριακοῦ καὶ μελχιτικοῦ. Ὁ ἐν Ἀντιοχείᾳ Πατριάρχης τοῦ τελευταίου δόγματος εἶναι τὸ σημεῖον τῆς ἐνώσεως τῶν Παπικῶν Πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς.

Μετὰ τοὺς Πατριάρχας ἔρχονται οἱ ἀρχιεπίσκοποι καὶ ἐπίσκοποι, συμποσούμενοι πρὸ ἐλίγων ἐτῶν εἰς 990 καὶ διανεμόμενοι, ἐκτὸς τῶν ἐν ἀργίᾳ διατελούντων, ὡς ἑξῆς κατ' ἐπικρατεῖαν: Α' Ρωμαϊκοῦ δόγματος. — Ἰταλία 44 ἀρχιεπίσκοποι, 199 ἐπίσκοποι, Γαλλία 17 ἀρχ. καὶ 72 ἐπίσ., Ἰσπανία 9 ἀρχ. καὶ 53 ἐπίσ., Αὐστρία 11 καὶ 40, Βαυαρία 2 καὶ 6, Βέλγιον 1 καὶ 5, Μ. Βρετανία 5 καὶ 37, Πορτογαλία 3 καὶ 14, Ρωσσία 2 καὶ 13, Ὀλλανδία 1 καὶ 4, Πρωσσία 2 καὶ 4, Τουρκία 4 καὶ 5, Ἑλλάς 2 καὶ 5, Βυρτεμβέργη 1 καὶ 4, Ἀλγερία 1 καὶ 2, Ἀντίλλαι 3 καὶ 3, Γουατεμάλα 1 καὶ 4, Βρασιλία 1 καὶ 11, Περού 1 καὶ 7, Ἀργαντίνη 1 καὶ 5, Γσημερινὸς 1 καὶ 5, Βολιβία 1 καὶ 3, Αἴτι 1 καὶ 4, Νιγη 1 καὶ 3, Ν. Γρενάδα 1 καὶ 6, Βενεζουέλα 1 καὶ 4, Μεξικὸν 3 καὶ 15, Ἰνωμένοι Πολιτεῖαι 7 καὶ 37, Ν. Βρετανία 2 καὶ 14, Αὐστραλία 1 καὶ 9, Φιλιπῖναι 1 καὶ 4, ὡς ἄνω ἀρχ. καὶ ἐπίσκ. — Β' ὑποτελῶν τῷ Πάπα δόγματων α') Ἀρμενικοῦ δόγματος 1 ἀρχιεπίσκοπος ἐν Αὐστρίᾳ, 5 ἀρχιεπίσκοποι καὶ 13 ἐπίσκοποι ἐν Ἀσίᾳ. — β') Ἑλληνικοῦ δόγματος, ὑποδιαιρουμένου εἰς Βουλγαρικὸν ἔχον 1 ἐπίσκοπον ἐν Εὐρώπῃ, εἰς Μελχιτικὸν ἔχον 3 ἀρχιεπίσ. καὶ 10 ἐπίσκ. ἐν Ἀσίᾳ, εἰς Ρουμουνικὸν ἔχον 2 ἀρχ. καὶ 3 ἐπίσκ. ἐν Εὐρώπῃ, καὶ εἰς Ρουθηνικὸν ἔχον 1 ἀρχιεπίσ. καὶ 6 ἐπίσκ. ἐν Εὐρώπῃ. — Συριακοῦ δόγματος ὑποδιαιρουμένου εἰς τρία διατελοῦντα ὑπὸ Πατριάρχας, ἤτοι τὸ καθαρὸν Συριακὸν 4 ἀρχιεπίσ. 8 ἐπίσκ., τὸ Συρο-Χαλδαϊκὸν 5 ἀρχιεπίσ. 8 ἐπίσκ., καὶ τὸ Συρο-Μαρωνιτικὸν 5 ἀρχιεπίσ. καὶ 3 ἐπίσκ. ἅπαντες ἐν Ἀσίᾳ. — δ') Κοπτικοῦ δόγματος ὑποδιαιρουμένου εἰς Αἰγυπτιακὸν καὶ Ἀβυσσινιακὸν, διατελοῦντος ὑπὸ ἑξάρχους ἀποστολικούς.

Κατόπιν ἔρχεται τὸ σῶμα τῶν *in partibus in fedelium* ἀρχιεπισκόπων καὶ ἐπισκόπων, οἵτινες ἀπλοῖ ὄντες τιτλοφόροι συνεποσθύντο κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν εἰς 400 περίπου. Ἡ ἀρχὴ τῶν ἐπισκοπικῶν τούτων ἀξιομάτων ἀνάγεται εἰς τοὺς χρόνους τῶν Σταυροφοριῶν, καὶ τὸ ὄνομα *infidelium* ὑποδεικνύει τὰς ἐν ταῖς χερσὶ τῶν ἀπίστων πόλεις, τῶν ὁποίων λαμβάνουσι τὰ ὀνόματα. Πλεῖσται Ἑλληνικαὶ πόλεις ἀριθμούνται τοιοῦτοτρόπως ἐν τῷ προκειμένῳ ἐπισκοπικῷ σώματι, χωρὶς νὰ λείψῃ καὶ τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος ἢ περιφέρειας ὡς π. χ. Ἀθῆναι, Ἄργος, Θῆβαι, Καλάμαι, Χαλκίς, Κάρυστος, Κόρινθος, Κορώνη, Μεθώνη, Ἐχινός, Ἐλευσίς, Σαλαμίς, Ἐρμούπολις, Κήθυρα, Λακεδαιμονία, Τεγέα, Τρίκαλα, Μέγαρο, Θεσπιάι κλπ.

Ἀκολουθῶς ἔρχονται οἱ Ἀποστολικοὶ Ἐπίτροποι, Ἐξάρχαι, καὶ Ἐφοροί, ἀποτελοῦντες μᾶλλον τὸν πρὸς τὰς ἀπωτέρας χώρας ἱεραρχικὸν τῆς παπασύνης ὀργανισμόν. — Πέντε εἶναι αἱ Ἀποστολικαὶ Ἐπιτροπεῖαι ἢ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἢ τῆς Περσίας περιλαμβάνουσα καὶ τὴν Μεσοποταμίαν, τὸ Κουρδιστάν καὶ τὴν μικρὰν Ἀρμενίαν, ἢ τῆς Συρίας καὶ ἢ τῆς Αἰγύπτου περιλαμβάνουσα καὶ τὴν Ἀραβίαν. — Αἱ Ἀποστολικαὶ Ἐξαρχίαι ὑπολογίζονται εἰς 107 ἤτοι 12 ἐν Εὐρώπῃ τὸ πλεῖστον τῇ Ὀθωμανικῇ αὐτοκρατορίᾳ, 37 ἐν Ἀσίᾳ τὸ πλεῖστον ἐν τῇ Σινικῇ αὐτοκρατορίᾳ, 21 ἐν Ἰνδίᾳ, 15 ἐν Ἀφρικῇ, 12 ἐν Ἀμερικῇ καὶ 8 ἐν Ὠκεανίᾳ. — Αἱ Ἀποστολικαὶ Ἐφορεῖαι εἶναι 26, ἐξ ὧν 6 ἐν Εὐρώπῃ, 7 ἐν Ἀσίᾳ, 10 ἐν Ἀφρικῇ καὶ 3 ἐν Ἀμερικῇ.

Εἰς συμπλήρωσιν τοῦ διοικητικοῦ τῆς Παπασύνης ὀργανισμοῦ προσθετέον καὶ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ἐκείνους, οἵτινες εἰς οὐδεμίαν ὑπαγόμενοι ἐνορίαν ὀνομάζονται *nullius*, ὑπολογίζονται εἰς 16 καὶ προσεγγίζουσιν ἀμέσως, τρόπον τινά, τὴν ἐπισκοπικὴν ἱεραρχίαν χρησιμεύοντες εἰς διαφόρους κατ' αὐτὴν ἰδιαιτέρας ἀποστολάς. Οἱ ἡγούμενοι τῶν μοναχικῶν ταγματῶν καὶ τῶν ὀρησκευτικῶν συλλόγων κλείουσι τὸν κύκλον τῆς ἀπανταχοῦ τῆς γῆς διασκορπισμένης συγκεντρω-

τικῆς ταύτης δυνάμεως τοῦ Καθολικισμοῦ, διὰ τῆς πληθύος τῶν ὑπ' αὐτοὺς ἐργαζομένων παντοίων τῆς μοναχικῆς ζωῆς λειτουργιῶν.

ΝΕΟΙ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΙ.

Ἐν γένει ἡ ἀνακάλυψις νέων φορολογικῶν πηγῶν ἀνάγεται εἰς σημαντικωτάτην ἔποψιν τῆς δημοσιονομίας. Τὸ οὐσιώδες εἶναι ἡ γονιμότης τῶν πηγῶν τούτων, διότι δὲν ἀρμόζει εἰς τὴν κοινὴν ὑπόθεσιν ἢ χάριν ἀσημάντων παρέμβασεως τοῦ εἰσπράκτορος κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ ἐκμεταλλευομένου τὸ πάχος τῆς μυίας φιλαργύρου. Ὀλίγαι καὶ σπουδαιόταται πηγαὶ εἶναι προτιμότεραι τῶν πολλῶν ἐκείνων καὶ ἰσχυρῶν, αἵτινες πιέζουσι τὴν ἀτομικὴν αὐθυπαρξίαν χωρὶς νὰ πληροῦσι τὸ βαλάντιον τῆς ἐπικρατείας.

Ἡ εὕρεσις νέων φορολογουμένων ἀπετέλεσεν ἰδιαιτέραν μέριμναν τοῦ ἀπὸ 27 Ἰουνίου 1877 ΧΚΗ' νόμου, ἀφῆθη δὲ εἰς τὴν Κυβέρνησιν ὑπὸ τὸν ἔρον τῆς νομοθετικῆς ἐγκρίσεως πρὸ πάσης φορολογικῆς εἰσπράξεως. Τοιοῦτοτρόπως τὸ μὲν διάταγμα τῆς 24 Ὀκτωβρίου 1877 διεκήρυξεν, ὅτι εἰσάγει εἰς τὴν φορολογίαν τρία ἐπαγγέλματα α') τῶν ἐμπορευομένων ὀλικῶς ἢ ἡμιολικῶς, β') τῶν μεγαλεμπόρων καὶ γ') τῶν ὑπαλλήλων καταστημάτων, ὁ δὲ νόμος ΧΠΓ' τῆς 27 Ἰανουαρίου 1878 ἐπεκύρωσε τὸ κυβερνητικὸν τοῦτο μέτρον. Δυνάμεθα ἤδη νὰ ἐξετάσωμεν κατὰ πόσον τοῦτο ἀπετάθη πρᾶγματι εἰς νέας φορολογικὰς πηγὰς.

Ἡ θεμελιώδης ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος ἔννοια ἀνήκει εἰς τὸν νόμον ΣΙΓ' τῆς 16 Ἀπριλίου 1867 περὶ φόρου τῶν ἐπιτηδευμάτων. Κατ' αὐτὸν εἰ μὲν ὑπάλληλοι καταστημάτων ἢ ὡς τοὺς ὀνομάζει «οἱ ἐργαζόμενοι ἐπὶ μισθῷ εἰς ἐμπορικὰ ἢ βιομηχανικὰ καταστήματα» φορολογοῦνται μόνον

ὅταν οἱ προϊστάμενοι αὐτῶν ὑπάγονται εἰς τὴν πρώτην τῶν ἐπιτηδευματιῶν κατηγορίαν, τῆς ὁποίας τοῦτέστιν ὁ φόρος κανονίζεται κατὰ λόγον τοῦ πληθυσμοῦ τῶν πόλεων ἢ χωρίων ἐνθα ἐξασκεῖται τὸ ἐπιτήδευμα. Εἶναι περίεργον, ὅτι κατὰ τὴν βάσιν ταύτην τοῦ νόμου τοῦ 1867 ὁ ἐργαζόμενος ἐπὶ μισθῷ, ἐντὸς ἐργαστηρίου ἀκονιστοῦ μαχαιρῶν καὶ ψαλλίδων ὑπόκειται εἰς φορολογίαν, ἐνῶ ὁ ἐργαζόμενος ἐπὶ μισθῷ ἐντὸς μεγάλου ξενοδοχείου, καθὼς καὶ ὁ ἐντὸς τραπεζικοῦ καταστήματος, δὲν ὑπόκειται. Τὰ ἐπαγγέλματα ταῦτα ἀναφέρονται ἐπὶ παραδείγματι, τὸ μὲν ἐκ τῆς πρώτης φορολογικῆς κατηγορίας, τὸ δεύτερον ἐκ τῆς δευτέρας, καθ' ἣν σὺν πᾶσι πληθυσμῷ χρησιμεύει καὶ ὁ τῶν ἐνοικίων ἔλεγχος, καὶ τὸ τρίτον ἐκ τῆς τρίτης, καθ' ἣν ἡ φορολογία ἐπιβάλλεται ἀσχέτως πρὸς τὸν πληθυσμὸν καὶ τὸ ἐνοίκιον. Περισσότερον γὰρ ἀποδειχθῆ, κατὰ πόσον ἡ ὑπάγωγὴ ὅλων ἐν γένει τῶν μισθοφόρων ὑπαλλήλων πάντος εἶδους καταστήματος, εἰς φορολογίαν ἐπιτηδευματικὴν, ἀνήκει εἰς πλήρη φορολογικὴν δικαιοσύνην, καὶ δύναται ἀναλόγως τῆς ἐπιδόσεως τῆς νεωτέρας ἐπαγγελματικῆς ζωῆς γὰρ ἐκτελέσῃ βαθμηδὸν ἀξιόλογον τῆς ἐπικρατείας πόρον.

Ἐν τούτοις τὸ ἀνά χειρὸς νομοθέτημα, ἐκ τῶν 100 περίπου ἐπιτηδευματιῶν τῆς β' καὶ γ' κατηγορίας, μόνους τοὺς ὑπαλλήλους τῶν τραπεζικῶν καὶ ἐμπορικῶν ἢ βιομηχανικῶν καταστημάτων, οἴκων ἢ ἐπαιριῶν ὑπέβαλεν εἰς φόρον ἐπιτηδεύματος, χαρακτηρίσαν ὡς τοιούτους καὶ τοὺς διαβυντάς, βοηθοὺς, ἐπιτηρητάς ἢ ἐλεγκτάς τῶν καταστημάτων τούτων. Ὁ φόρος οὗτος ὀρίζεται εἰς 1 $\frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{1}{100}$ ἐπὶ τοῦ ἀθροίσματος τῶν ἐνιαύσιων μισθῶν καὶ ἄλλων ἀποδοχῶν τῶν ὑπαλλήλων, ἐὰν τοῦτο εἶναι ἀνώτερον τῶν 4 χιλ. δραχμῶν, εἰς 1 δὲ τοῖς $\frac{1}{100}$, ἐὰν τὸ ἀθροισμα τοῦτο εἶναι κατώτερον μέχρι 500 δραχμῶν, κάτω τῶν ὀπείων ἀφίεται ἀφορολόγητος ὁ ὑπαλλήλος τῶν περιῶν πρόκειται ἐπιτηδεύματος. Τοιοῦτοτρόπως παρίσταται πάλιν ἡ εἰκὼν τῶν μισθοφόρων ὑπαλλήλων τῆς πρώτης κατηγορίας, οἵτινες καὶ τετρακοσίων δρ. μισθὸν ἐνιαύσιον ἂν, ἀπό τινος

π. χ. κουρείου, ἀπολαμβάνωσι, πρέπει ἀναλόγως νὰ συνδράμωσι τὸν δημόσιον θησαυρόν.

Ἀνεξαρτήτως τῶν ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ σχετικῶς ἰσχυόντων, ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ γνώσις, ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς φορολογίας τῶν πάντος εἶδους ὑπαλλήλων ἐφημερίσθη ἤδη ἀπὸ τῆς 1 Μαΐου 1877 ἐν Ρουμουνίᾳ, περιλαβούσα γενικῶς τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους ἐν ἐνεργείᾳ ἢ συνταξιούχους, τοὺς δημοτικούς, τοὺς τῶν πρᾶνμιούχων ἰδρυμάτων (μονοπωλία καπνοῦ καὶ ποτῶν, πιστωτικὰ καὶ σιδηρόδρομοι), ὡς καὶ τοὺς τῶν ἰδιωτικῶν, ἐμπορικῶν ἢ βιομηχανικῶν καταστημάτων, ἐπὶ τῇ βάσει ἢ τοῖς $\frac{1}{100}$ τοῦ μισθοῦ αὐτῶν, καθόσον οὗτος κατὰ μῆνα εἶναι ἀνώτερος τῶν 112 δρ. Ὑπολογίζεται δὲ τὸ ἐντεῦθεν εἰσόδημα τῆς Ρουμουνικῆς ἐπικρατείας, δι' ἐν ὁλόκληρον ἔτος, εἰς 1 $\frac{1}{10}$ περίπου ἑκατομ. δραχμῶν, διανεμομένων ὡς ἐξῆς, μεταξὺ τῶν διαφόρων κλάδων ὑπαλλήλων: — Τοῦ Κράτους 560,000 δρ. — Τῶν ἐπαρχιῶν, τῶν δήμων καὶ τῶν ἰδιωτικῶν ἐν γένει καταστημάτων 560,000 δρ. — Τῶν συνταξιούχων 272,000 δραχ. — Τῶν μονοπωλίων καὶ τῶν σιδηροδρόμων 221,000 δρ.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς δύο ἐτέρας κατηγορίας τῶν νέων φορολογουμένων, ἡ διάκρισις τῶν ὀλιγῶς ἢ ἡμιολικῶς ἐμπορευομένων ἔχει πι οὐσιωδῶς δυσχερὲς, εἴτε πρὸς ἑαυτοὺς εἴτε πρὸς τοὺς λοιποὺς ἐμπορευομένους. Ποῖα π. χ. εἶναι τὰ θετικὰ ὄρια τῶν ἐμπορικῶν ἐν γένει πράξεων ὡς ἐκ τῶν ποσῶν τῆς ὕλης αὐτῶν καὶ τῆς ἐντάσεως μεθ' ἧς αὕτη μεταβαίνει ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα, δύσκολον εἶναι ἐκ προοιμίων νὰ βεβαιωθῆ. Ἀπαιτεῖται λοιπὸν ἐλαστικότης τις, τὴν ὁποίαν ὁ νόμος ὀρίζει ὡς ἐξῆς: «Κατατάσσονται εἰς τοὺς ὀλιγῶς ἐμπορευομένους οἱ πωλοῦντες ἐμπορεύματα ἢ προϊόντα οὐχὶ εἰς τοὺς καταναλωτὰς ἀλλὰ πρὸς ἐμπόρους· οἱ δὲ συνήθως πωλοῦντες οὐ μόνον εἰς ἐμπόρους τῆς λιανικῆς πωλήσεως, ἀλλὰ καὶ τοὺς καταναλωτὰς κατατάσσονται εἰς τοὺς ἡμιολικῶς.» Ὡστε τὸ οὐσιώδες εἶναι τὸ κατὰ συνήθειαν γινόμενον καὶ οὐχὶ τὸ ἐξαιρετικῶς· ὅταν ἀποβλέψῃ τις εἰς τὰς διὰ τῶν ἐμ-

πορικῶν ἀποθηκῶν των συναλασσομένους ἄνευ τῶν ἰδιαιτέρων μηχανισμῶν τῆς ἡμερησίας ἀτομικῆς ἢ οἰκογενειακῆς καταναλώσεως, ἰδοὺ τὸ ὀλικὸν τοῦ νόμου ἐμπόριον. ὅταν δὲ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τοὺς πρὸς ταῖς ἀποθήκας ἔχοντας καὶ καταμεριστικὰ πωλητήρια, ἀπ' ἀμφοτέρων δὲ τακτικῶς συναλασσομένους, ἰδοὺ τὸ ἡμιολικὸν ἐμπόριον. Ὁ ὑπὸ τοῦ νόμου τοῦ 1867 ἐπιβαλλόμενος ἐν γένει εἰς τοὺς ἐμπορευομένους φόρος αναδιβάσσεται κατὰ τὸ ἥμισυ, εἰς τὸν πρῶτον, εἰς τὴν δευτέραν τάξεως (ὀλικῶς), καὶ κατὰ τὸ τέταρτον, εἰς τὴν δευτέραν (ἡμιολικῶς).

Ὁ δοθεὶς λόγος τῆς ἀναδιβάσεως τοῦ φόρου τῶν ὀλικῶς ἢ ἡμιολικῶς ἐμπορευομένων, ὅτι οὗτοι, ἀπέναντι τῶν λιανικῶς, προμηθεύονται εὐθηνότερα καὶ ἀφθονώτερα κεφάλαια, ἔχουσιν ἀνάγκην μικροτέρων ἐνοικίων καὶ κερδαίνουνσι πλείονα, δὲν εἶναι ἰκανῶς βαθεύς. Ἡ πεῖρα ἀποδεικνύει, ὅτι πλείονες εἶναι (ἀπὸ ἀναλογικῆς πάντοτε ἐπόψεως) οἱ ἐκ τῆς μικρεμπορίας πλουτοῦντες τῶν ἐκ τῆς μεγάλης. Παραλείπω τὴν γενικὴν παρατήρησιν, ὅτι καὶ τὸ κέρδος τῆς τελευταίας, ἐλάχιστον ἀπὸ τῶν μικρῶν ποσοτήτων, μόνον ἐκ τῆς εὐρύτητος καὶ τῆς ἐπαναλήψεως τῶν συναλλαγῶν μεγαλύνεται. περίπτωσις, τὴν ὁποίαν ἢ φορολογικὴ ἐπιστήμη πρέπει νὰ μὴ παρίδῃ, καθόσον ὁ φόρος δὲν εἶναι βραβεῖον κατὰ τῶν δραστηριωτέρων καὶ μᾶλλον ἐπιχειρηματικῶν. Ἐπειτα οὐδαμῶς πρέπει οἱ κίνδυνοι τοῦ μεγάλου ἐμπορίου νὰ λησμονηθῶσιν. Ἀπ' ἐναντίας ἢ λιανικὴ ἐμπορία ἔχει τι βεβαιότερον καὶ ἀμέσως πρὸς τὰς τοπικὰς ἀνάγκας προσηρμοσμένον. Καθόλου εἰπεῖν στερεωτέρα φαίνεται μοι ἢ βᾶσις τῆς φορολογίας τῶν περιουσιῶν καὶ ἐπὶ τοῦ μικροῦ δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ μεγάλου ἐμπορίου ἢ ποσότης τῆς ἐνιαυσίας ἐμπορικῆς κινήσεως πρέπει νὰ χρησιμεύῃ, κατὰ τὸ ἐφικτόν, ὡς ἀφετηρία εἰς προσδιορισμὸν τοῦ ἐπιβλητέου ἐπιτηδευματικοῦ φόρου.

Ἡ δὲ κατηγορία τῶν μεγαλεμπόρων, ἀγνωστος τὸ πρὶν ἐν τῇ κλίμακί τῆς φορολογίας, περιέχει κατὰ πολὺ μείζονας δυσκολίας κατατάξεως. Ἰδοὺ πῶς ὁ νόμος ἐκφράζεται περὶ αὐ-

τῶν. «Οἱ ὀλικῶς ἢ κατὰ ποσότητος ἐμπορευόμενοι παντὸς εἶδους προϊόντα καὶ ἐμπορεύματα εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἢ ἐξωτερικὸν, ὧν οὐσιῶδες μέρος τῶν ἐργασιῶν συνίσταται, εἴτε λόγῳ τῆς ἐμπορίας των, εἴτε ἀνεξαρτήτως αὐτῆς, εἰς ἀξίας λόγῳ πράξεις τραπεζικᾶς, κατατάσσονται εἰς τοὺς μεγαλεμπόρους»⁽¹⁾ Ὁ χαρακτηρισμὸς οὗτος ὄζει τραπεζικότητος, διότι ἂν ὁ ἐμπορος δὲν ἐνεργεῖ τραπεζικὰς πράξεις, δύναται μὲν νὰ εἶναι ὅσον θέλει μέγας, ἐνώπιον ὅμως τοῦ νόμου ποτέ. Τὸ παράδοξον εἶναι, ὅτι προχωρεῖ ἢ διασκευῇ τοῦ νόμου μέχρι τοῦ σημείου καθ' ὃ, εἰς τὴν ἐναντίας πρῶτεύωσιν αἱ τραπεζικαὶ πράξεις, ἀποβάλλεται ἢ νομικὴ ἰδιότης τοῦ μεγαλεμπόρου ὥστε ἀφαιρεῖ ὁ νόμος διὰ τῆς δεξιᾶς ὅ,τι δίδει διὰ τῆς ἀριστερᾶς.

Ἡ περὶ μεγαλεμπόρων δοθεῖσα εἰς τὸν νόμον ἐξήγησις, ὅτι ἢ τάξις αὕτη δὲν περιορίζεται εἰς τὸ ἐμπόριον ἐνὸς μόνου εἶδους προϊόντων ἀλλ' ὅλων, ἔχει τι παντοπωλικόν. Ἡ κοινὴ ἔμωσ συνείδησις ἔχει ἄλλον τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι. Καὶ ὁ σιτοπώλης ἐκεῖνος, ὅστις κινεῖ πολλὰ σιτοφόρα πλοῖα, δὲν ἀποβάλλει τὸν χαρακτήρα τοῦ μεγαλεμπόρου, διότι μένει ἀλλότριος πρὸς τὰ λοιπὰ ἐμπορικὰ εἶδη. Ὁ νόμος θεωρεῖ τὴν τάξιν τοῦ μεγαλεμπόρου ὡς μέσην τινα κατάστασιν μεταξὺ τῶν ὀλικῶς κατ' αὐτὸν ἐμπορευομένων ἢ κατὰ τὸν νόμον τοῦ 1867 εἰς μέγαν ποσότητα, καὶ τῶν τραπεζιτῶν. Καὶ ἀπέναντι μὲν τῶν τελευταίων εἶδομεν ἀνωτέρω πῶς διακρίνονται ὑπὸ τοῦ νόμου οἱ μεγαλέμποροι· πρέπει οὗτοι νὰ εἶναι, τρόπον τινα, τραπεζιτῆται κατὰ τὰ $\frac{1}{5}$ καὶ ἐμποροὶ κατὰ $\frac{3}{5}$. ἅμα ἀναστρέψετε τοὺς ὅρους, παύει ἢ μεγαλεμπορία καὶ ἀρχεται ἢ τραπεζοβιομηχανία. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τοὺς ὀλικῶς ἢ κατὰ μέγαν ποσότητα ἐμπορευομένους, οἱ μεγαλέμποροι ἐκτὸς τῆς εὐρύτητος τῶν

(1) Ἡ τοιαῦται τραπεζικαὶ ἐργασίαι λογιζομέναι τὸ δάνειζεν διὰ γραμματίων ἢ συναλλαγματικῶν, προσξοφλεῖν τοιαῦτα ἔγγραφα εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἢ ἐξωτερικὸν, παρέχειν πιστώσεις καὶ ἐνοικίους λογαριασμοὺς πρὸς τρίτους, καὶ μετέρχεσθαι ἐν γένει τὴν ἐμπορίαν καὶ εἰσπραξίν παντὸς εἶδους ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἀξιών.

ἐμπορικῶν ἐργασιῶν τῶν πρέπει συγχρόνως νὰ εἶναι καὶ τραπεζίται εἰς ὅσιν ἰσχυράν, συνεχῆ καὶ ἐπαγγελματικὴν, ὅπως ἀποκτήσωσι τὴν δεδομένην αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ νόμου ἰδιότητα.

Ἀπὸ τῆς τοιαύτης ἐννοίας τοῦ μεγαλεμπόρου ὁ νομοθέτης μεταβαίνει εἰς τὸν σταφιδέμπορον, ἵνα ἀνακηρύξη καὶ τούτον μεγαλέμπορον «εἰ καὶ δὲν μετέρχωνται (λέγει τὸ β' ἄρθρ.) ἄλλων ἐμπορευμάτων ἢ προϊόντων ἐμπορίαν, ἐὰν τὸ ἔργον τοῦτο μετέρχωνται ὡς κύριον ἢ τὸ μόνον αὐτῶν ἐπιτήδευμα καὶ εἰς μεγάλης ἀνωλόγως ποσότητος πρὸς ἐξαγωγήν, εἴτε δι' ἴδιον λογαριασμὸν εἴτε ὡς παραγγελιοδόχοι ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ». Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐσωτερικὴν τῆς σταφίδος ἐμπορίαν, ἡ ἰδιότης τοῦ μεγαλεμπόρου ἀποκλιᾶται διὰ ποσοῦ ἐνιαυσίας συναλλαγῆς ἄνω τῶν δύο ἑκατομμυρίων λιτρῶν σταφίδος. — VI. περὶ σταφιδεμπόρου πρόνοια αὕτη μαρτυρεῖ τὸ μάταιον τῆς πρότερον ἀναπτυχθείσης παντοπωλικῆς τοῦ νομικοῦ μεγαλεμπόρου ἐννοίας. Ἀπλούστερον καὶ συνεπέστερον θὰ ἦτο ἐν γένει, ἐὰν κατὰ διαφόρους τάξεις ἐχαρακτηρίζετο ὁ μεγαλέμπορος ἐκ τῆς ἐνιαυσίας συναλλαγῆς του, ἄνω π. χ. τοῦ 1, 2, 3 κλπ. ἑκατομμυρίων δραχμῶν.

Ὁ εἰς τοὺς μεγαλεμπόρους ἐπιβλητέος φόρος ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπὸ 700 μέχρι 1000 δραχμῶν, ὁ δὲ εἰς τοὺς τραπεζίτας ἀπὸ 1000 μέχρι 1500. Καὶ ἔσον μὲν ἀφορᾷ πρὸς τελευταίους, ἡ φορολογία αὕτη εἶναι ἀπλῶς μεταρρυθμιστικὴ τῶν κατὰ τὸν νόμον τοῦ 1867 ἰσχυάντων, καθ' ἃ οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τραπεζίται ἐφορολογοῦντο δι' 750 δρ. καὶ οἱ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ διὰ 1000. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τοὺς μεγαλεμπόρους, ἡ κατωτέρα αὐτῶν βαθμὶς ἐν τῇ φορολογικῇ κλίμακί φαίνεται μοι δυσαρμονικὴ. Ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἐμπορικῇ οἰκονομίᾳ ὁ τραπεζίτης εἶναι μᾶλλον φύλαξ τῶν κεφαλαίων τοῦ μεγαλεμπόρου. Τοιοῦτοτρόπως δὲ φορολογουμένης ἰδιαιτέρως τῆς κινήσεως τῶν κεφαλαίων τούτων, ὡς διὰ τοῦ κινητοῦ χαρτοσήμου, ἐπὶ πάσης κατ' αὐτὰ πράξεως κλπ, ἀπομένει ἡ κανονικὴ σχέσις μεταξὺ μεγαλεμπόρου καὶ τραπεζίτου καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς κρίσις, ποῖος τούτων εἶναι τὸ κύριον καὶ ποῖος τὸ παρεπόμενον.

Ὅθεν εἶναι ἱκανῶς ἀντιφατικόν, μεγαλέμπορος πλεῖστα κινῶν ἑκατομμύρια καὶ τραπεζίτης ὢν, κατὰ πολλὰ, νὰ φορολογῆται ἐλαφρότερον τοῦ θεματοφύλαχός του, ὅστις, ἐκτὸς σπανίων ἐξαιρέσεων, δι' ἀλλοτρίων μᾶλλον χρημάτων ἐπαρκεῖ εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς πελατείας του.

ΑΠΟΔΗΜΟΙ ΓΑΙΟΚΤΗΤΑΙ.

Ἡ ἰδιοκτησία ἐκτὸς τῆς ἐπάψεως τοῦ δικαιώματος κέκτηται καὶ ἐννοίαν τινα καθήκοντος ἐξόχως σημαντικὴν. Δὲν ἀρκεῖ νὰ κυριεύσῃτε δεδομένην ἔκπασιν γῆς, ὅπως δαπανᾷτε ὅλον τὸ εἰσόδημά της ἐκτὸς τῆς ἀρμονικῆς περιφερείας, τὴν ὁποῖαν διαχάραττουσι τὰ ἐθνικὰ καὶ τὰ οἰκογενειακὰ ὅρια, ἐν γένει δὲ τῶν τόπων αἱ εἰδικαὶ ἀπὸ κατάγωγῆς καὶ συμβιώσεως περιστάσεις. Τοιαύτη τακτικὴ, ἀν' ὅχι καθ' ὀλοκληρίαν, τοῦλάχιστον ὅμως κατὰ μέρος, καθιστᾷ διὰ τὸ σύνολον τῶν κατοίκων τῆς χώρας μικρότερον τὸ ἔδαφος, ὅπερ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ δημιουργὸς πρὸς ἐκτύλιξιν τοῦ προορισμοῦ τῶν. Ἀρκεῖ ἡ διανομὴ τῆς χώρας εἰς πολλὰς μεγάλας ἰδιοκτησίας, καὶ ἡ συστημάτικη ἀποδημία τῶν κυρίων τῆς γῆς, ὅπως περιορισθῇ διὰ τοὺς ὑπολειπομένους ἡ οἰκονομικὴ ἐπιφάνεια ταύτης. Τοιαῦται γαιοκτησίαι μεταβάλλονται, οὕτως εἰπεῖν, εἰς παράρτηματα μεμακρυσμένων χωρῶν, ὑπὸ τὸ ἐπικρεμᾶμενον ἕϊφος τῆς ἀσωτείας καὶ τῆς ἀλογίστου ἡδονῆς, ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ χωρὶς ἐλπίδα βελτιώσεως. Δὲν ὑπάρχει βαρύτερον τῆς καταχρηστικῆς ταύτης προπῆς τῶν γαιοκτησιῶν σύμπτωμα ἀναφαίνεται μετὰ βίας ἢ πονηρὰς κατακνήσεις, καὶ προσιωκίξει εὐρείας εἰς τὴν οἰκονομικὴν τῶν ἐθνῶν μεταβολὰς.

Ἡ ἀποδημία τῶν κυρίων τῆς γῆς ἀνήκει εἰς ὅλας τὰς ἐποχάς. Αἱ πόλεις καὶ ἡ μᾶλλον ἀνετός ζωὴ προσκαλοῦσι

πάντοτε τοὺς ἀπογόνους ἐκείνων, οἵτινες διὰ πᾶν προσωπικῶν τῶν ἀγῶνων ὑπέταξαν εἰς τὴν κυριότητα ἑαυτῶν, μὲν τοῖς πρότερον χρόνοις, μεγάλας περιφερείας γαίῶν. Αἱ οἰκογένειαι ἀδιαλείπτως μετατρέπονται, καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μείωσιν ἀμετακίνητοι αἱ γεωργικαί. Τοιοῦτοτρόπως παρίσταται ἡ μέθοδος τῆς διὰ μισθωτῶν καὶ ἐπιτρόπων καλλιέργειας τῶν ἀγροτικῶν ἰδιοκτησιῶν, καὶ ἐπομένως ἡ μεταφορὰ τῶν γεωργικῶν εἰσοδημάτων ἐκεῖ, ἐνθα διαμένει ὁ εὐτυχῆς θνητός. Ἐν τῷ μεταξύ ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ κυρίου δὲν παχύνει τὸν ἔππον. Ξένοι νέμονται τὸν ἀμπελῶνα καὶ οἱ μετὰ τῆς γῆς πλειότερον συνηνωμένοι ἐργάται μετατρέπονται βαθμηδὸν εἰς ὕλην ἐκμεταλλεύσιμον, ἐν ταῖς χερσὶν ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους οὐδὲν ἄλλο ἐκτὸς τῆς ἀκρας φιλοκερδίας συνδέει μετὰ τῶν ἐγκαταλελειμμένων τόπων.

Τοῦ συστήματος τούτου ἡ βαθυτέρα ἀνάπτυξις ἔλαβε χώραν ἐν Ἰρλανδίᾳ, κατὰ τὴν τετάρτην δεκαετηρίδα τοῦ παρόντος αἰῶνος, κατόπιν τῶν ἀφορήτων παθημάτων ἅτινα παλαιότερον ὑπέστη ἡ χώρα. Ἡ φοβερὰ ἀθλιότης, ἣτις ἐλυμαίνετο αὐτὴν, ἀπεδόθη εἰς τὸ σύστημα τῶν Ἀγγλῶν γαιοκτητῶν, οἵτινες, ζῶντες συνήθως ἐκτὸς αὐτῆς, ἐκαρποῦντο τὰ εἰσοδήματά τῶν ἀνευ ὀφελίμου τινὸς ἐπιστροφῆς αὐτῶν εἰς τὰς παραγούσας αὐτὸ γαίας. Ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν τὸ Κοινοβούλιον καὶ ὁ τύπος τῆς Ἀγγλίας ἐνησχολήθησαν, ἀπὸ πολυαρίθμων καὶ ζωνηρῶν λόγων καὶ βιβλίων, εἰς ἀνάλυσιν τοῦ ζητήματος. Ἐνῶ δὲ ἀδικίαι πολιτικαὶ καὶ εἰκονομικαί, ἀναγόμεναι μέχρι τῶν χρόνων τῆς κατακτήσεως, συνεπλήρουν τὸ ὅλον τῆς συστηματικῆς ἀπουσίας τῶν γαιοκτητῶν, κατασχεύασμα, δὲν ἔλειψαν ἐκ τοῦ σταδίου τῆς συζητήσεως τόσον οἱ πολέμιοι, ὅσον καὶ οἱ ὑπερασπισταὶ αὐτοῦ.

Μεταξὺ τῶν τελευταίων ὁ Mac-Culloch, ἀναχωρῶν ἐκ τῆς ἀρχῆς, ὅτι τὰ ἐμπορεύματα κατ' αὐσίαν ἀγοράζονται ἐπὶ τέλος δι' ἐμπορευμάτων, διατείνεται, ὅτι «ἐὰν ἀληθεύῃ, ὅτι γαιοκτητῆς Ἀγγλὸς ζῶν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ δαπανῶν ἐν τῇ κατοικίᾳ του ἀποκλειστικῶς ξένα προϊόντα, ἐμφυχόνει τὴν ἐγ-

χώριον βιομηχανίαν εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν ὡς ἂν κατηνάλισκε Ἀγγλικά προϊόντα, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ γαιοκτήτης ἐκαίνοσ, ὅστις περιηγεῖται ἐκτὸς τῆς Ἀγγλίας. Ὅποιονδήποτε προϊόν καὶ ἂν ἀγοράζῃ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, εὐρισκόμενος ἐν Παρισίοις ἢ Βρυξέλαις, πρέπει νὰ τὸ πληρώσῃ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, διὰ προϊόντων Ἀγγλικῶν, ὡς ἂν εἰ ἔμενε ἐν Λονδίνῳ καὶ εἶναι δύσκολον νὰ εὐρεθῶσι λόγοι, οἰοιδήποτε, πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ιδέας, ὅτι ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιπτώσει αἱ δαπάναι αὐτοῦ εἶναι ὀλιγώτερον ὠφέλιμοι εἰς τὸν τόπον ἢ ἐν τῇ πρώτῃ.»

Βεβαίως ἡ λογικὴ αὕτη ἔχει στερεὰς βάσεις, ὑπὸ ἓνα ὅμως ὄρον, ἐὰν καὶ ὁ ἐν Ἀγγλίᾳ μένων γαιοκτήτης μετεβάλλετο, ὅπως καὶ ὁ τὴν ἀλλοδαπὴν περιηγούμενος, εἰς ἀπύθμενα ἀπολαυστικὸν πῖθον. Ἀλλὰ τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν σύστημα τῶν ἀποδήμων γαιοκτητῶν ἔχει τοῦτο τὸ ἰδιάζον, ὅτι ὁ κύριος δὲν βλέπει ἰδίῳις ὄμμασι τὰς ἀνάγκας τῆς γῆς του, ὅτι ἐντεῦθεν χειροτερεύουσιν οἱ ὄροι τῆς καλλιέργειας καὶ καταπιέζονται αἱ ἐργαζόμεναι αὐτὴν ἀνθρώπινοι ὑπάρξεις, ἐλλείποντος τοῦ ὑψηλοῦ ἐκείνου ἐλατηρίου, ὅπερ ἐνόησε τὸν ἀληθῆ κύριον μετὰ τῶν ὑπὸ τὴν πατρικὴν αἰγίδα του, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, διατελούντων. Ἐπὶ τέλους καὶ τῶν ἐγγωρίων προϊόντων ἡ κατὰ προτίμησιν κατανάλωσις, ὑπὸ τόσῳ μεγάλων εἰσοδηματούχων, δὲν εἶναι ἀδιάφορος εἰς τὴν ὀρθὴν διευθέτησιν τοῦ προκειμένου ζητήματος. Ὁ πανδημῶν ἰδιοκτητῆς φέρει τὰ προϊόντα του εἰς τὴν ξένην γῆν, ἵνα ἀγοράσῃ δι' αὐτῶν ξένα προϊόντα, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν μένων ἐν τῇ χώρᾳ του θὰ ἀντήλλασε πλεῖστα ἐξ αὐτῶν πρὸς τὰς ὑπηρεσίας τοῦ γείτονός του, τὸν ὁποῖον ἐν τούτοις δὲν ἔρχεται ἀντίστοιχος ἔξωθεν γαιοκτητῆς ἀποδημητῆς, ἵνα κατ' ἴσον μέτρον ἐνασχολήσῃ.

Ἐν γένει τὸ σύστημα τῶν ἀποδήμων γαιοκτητῶν (Absenteeism) ἀντιστρατεύεται πρὸς τὴν βαθμιαίαν εἰσαγωγὴν τῶν διαφορῶν γεωργικῶν βελτιώσεων, τὰς ὁποίας ἐγκαταλείπει εἰς χεῖρας ἀλλοτρίας, καὶ μεταφέρει πολλάκις εἰς στάδιον ἀμφιβολιῶν, ὅπερ δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀσχετον πρὸς παρα-

πλάνησιν τινά τῶν ἱερῶν τῆς ἰδιοκτησίας ἀρχῶν. Ἐάν ὑποθέσωμεν, ὅτι ἐν μεγάλῃ κλίμακι, διὰ μακρὰν σειρὰν ἐπῶν, ἐξέλπει ἀπό τινος χώρας ἡ ἀμεσος παρουσία τῶν ἰδιοκτητῶν, δὲν γινώριζω βαθύτερον τραῦμα κατὰ τῆς πνευματικῆς ἐπιρροῆς τῆς ἰδιοκτησίας. Ἐκείνη ἡ ἀδιέλπειτος τῶν γαιοκτητῶν μετὰ τῶν μὴ τοιούτων συμβίωσις σώζει, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, καὶ τῶν ἀπόντων τὴν δικαιολογικὴν ἐν τῇ πρακτικῇ ἔννοιαν. Ἀνεξαρτήτως δὲ τῆς ἐκ θεμελίων, τρόπον τινά, ἀμαρτίας ταύτης τοῦ συστήματος τῶν ἀποδήμων γαιοκτητῶν, ἕκαστος ἐννοεῖ τὴν χαλάρωσιν τῶν δεσμιῶν ἐκείνων, τοὺς ὁποίους δημιουργεῖ ἡ ἀγαθοεργία καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη διὰ τῆς συνεχείας τῶν ἔργων τῆς χάριτος καὶ τῆς ἀμοιβαίας βοηθείας.

Καὶ βεβαίως μὲν δὲν δύναται τις νὰ καταδικάσῃ τοὺς πλουσίους γαιοκτήτας εἰς τὴν ἀέναον μεταξὺ τῶν γαιῶν καὶ τῶν δασῶν τῶν διαμονῆν. Ἀρμονικὸς τις μεταξὺ τῆς πόλεως καὶ τῆς ἐξοχῆς συνδυασμὸς ἀποτελεῖ τὸ ἰδανικὸν εἰς τὸν πληρέστερον ἐπὶ τῆς γῆς βίον. Ἀπαντᾷται ἐν τῇ κυρίως Ἀγγλικῇ χώρᾳ, ὅπως ἄλλοτε ἐν τῇ Ἀθηναϊκῇ καὶ τῇ Ρωμαϊκῇ. Ἐχρηιάσθη ἄλλοτε ἡ οὐρανία ρητορικὴ τοῦ Περικλέους καὶ τὸ μέγιστον τῆς πόλεως συμφέρον, ἵνα πείσῃ τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰς πεφιλημένας ἐπαύσεις των εἰς τοὺς ἐπιδρομείς. Ἡ ζωὴ τῶν δημοκρατικῶν ἐκείνων ἀνῆκεν ὅλη εἰς τὴν ὑπαιθρον φύσιν, τὸ δὲ ἄστυ ἦτο τὸ μέγα τῆς πολιτείας ὄργανον, ὅπερ ἐκίνει τὴν ἐθνικὴν μεγαλειότητα καὶ συνεχέντρον τὴν εὐρείαν τῆς Πατρίδος ἰδέαν. — Τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸ Ἀγγλικὸν ἄστυ, ἐκεῖ ὅπου ἡ ἐθνικὴ τελειοῦται ζωὴ καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτῆς ἐργάζονται τοὺς ὑπερτάτους σκοποὺς τῆς. Ἀλλὰ παρ' αὐτῷ ὑπάρχει ἡ ζωὴ τῆς ἐξοχῆς, τὸ ἰσοπεδῶν Ἀγγλοῦ γαιοκτήτου, τὸ ὁποῖον περιέχει τὰς ἀναμνήσεις τοῦ, τοὺς πόθους τοῦ, τὴν ὅλην ἀρμονίαν τῆς οἰκογενείας τοῦ, καὶ εἶναι τὸ ταμεῖον τῶν πλείστων τῆς γῆνιης ὑπάρξεώς τοῦ στιγμῶν. Συγκρινόμενον τὸ σύστημα τοῦτο πρὸς τὸ τῶν ἀποδήμων τῆς Ἰρλανδίας γαιοκτητῶν ἀποδεικνύει, ὅποια ἄβυσ-

σος τὸ χωρίζει ἀπὸ τούτου, τοῦ τρέχοντος κατόπιν ἐλπίδων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τυχοδιωκτικῶν.

ΠΡΟΣΟΝΤΑ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ.

Σαφῆ ἰδέαν περὶ τῆς μεγάλης καὶ τῆς μικρᾶς στολῆς τῶν στρατηγῶν τῆς Ἑλλάδος ὁμολογῶ ὅτι δὲν ἔχω. Ἐλευτάϊον ὅμως ἔπεσεν εἰς χεῖράς μου ἐν Β. Διατάγματι εἶναι τῆς 25 Νοεμβρίου π. ε. καὶ κανονίζει τὸ χιτώνιον τῶν στρατηγῶν. Ἴδου ἡ οὐσία του. — «Ἴδὸ περιλαίμιον φέρει κατὰ τὰ ἄκρα ρομβοειδῆς ἐξ ἐρεᾶς ὑσγινοβαφοῦς, ἐφ' οὗ προσράπτεται μικρὸν τεμάχιον χρυσοφάντου ταινίας ὁμοίας τῇ ἐπὶ τῶν ἀκροχειριδίων τοῦ χιτῶνος τῆς μικρᾶς στολῆς, ἐπὶ δὲ τῆς ταινίας ταύτης τίθενται οἱ χαρακτηριστικοὶ τοῦ βαθμοῦ ἀργυροποικιλτοὶ ἀστέρες.»

Ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Διατάγματος τούτου μὲ κατέστησε σύννουν, δὲν λέγω μελαγχολικόν. Ἐνεθυμήθην ἀρχαῖα στρατηγικὰ μεγαλεῖα, φιλοσόφους ἀρχηγοὺς τῶν πολέμων καὶ τὴν Ἑλληνικὴν δόξαν συνδέουσαν τὴν Εὐρώπην μετὰ τῆς Ἀσίας. Καὶ ἐπειδὴ αἱ νῦν περιστάσεις φέρουσιν ἀρχαίας ἀναμνήσεις καὶ μελλούσας ἐλπίδας ἐν τῷ ἀδύτῳ τῆς ψυχῆς, κατέφυγον εἰς τὸν Πλατωνικὸν Ὀνήσανδρον, ὅπως εὐρῶ ἐν τῷ Στρατηγικῷ αὐτοῦ τὸν ἄνθρωπον, περὶ τοῦ ὁποῖου τὸ ἀνωτέρω χιτώνιον. Ὅποιος πρέπει νὰ εἶναι ὁ στρατηγὸς κατὰ τὰς ἀρχαίας ἐκείνας δοκιμὰς τὰς ἀποτελούσας τὴν ἀληθεστέρην πείραν; Ὑποθέτω, ὅτι τὰ ἐπόμενα περὶ αἰρέσεως στρατηγοῦ (Κεφ. Α'. Στρατηγ. Ὀνησάνδρου) θέλουσιν ἀναγνωσθῆ μετὰ πολλῆς περιεργείας, καὶ εὐχόμεαι μετὰ τινος καρποῦ.

— Ὁ στρατηγὸς πρέπει νὰ ἐκλέγηται ὄχι διὰ τὸ γένος αὐ-

τοῦ ὅπως οἱ ἱερεῖς, οὐδὲ διὰ τὴν περιουσίαν του ὅπως οἱ γυμνασιάρχαι· ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶναι σώφρων, κύριος ἑαυτοῦ, νηφάλιος, λιτός, σκληραγωγημένος, νοερός, ἀφιλάργυρος, μήτε νέος μήτε πρεσβύτερος, πατὴρ παίδων ἂν εἶναι δυνατὸν, εὐγλωττος καὶ ἐνδοξος.

α'. Σώφρων, ὅπως μή, ὑπὸ τῶν φυσικῶν ἡδονῶν παρασυρόμενος, ἐγκαταλείψῃ τὴν ὑπὲρ τῶν μεγίστων φροντίδα.

β'. Κύριος ἑαυτοῦ, ἀφοῦ μέλλει νὰ ἀναλάβῃ τὴν καύτην ἀρχὴν· διότι οἱ ἀκατάσχετοι χαρακτῆρες προσλαμβάνοντες τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ἐνεργεῖν παρασύρονται ὑπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν.

γ'. Νηφάλιος, ἵνα ἐπαγρυπνῇ εἰς τὰς ἀνατεθείσας αὐτῷ μεγίστας πράξεις· ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν καιρῷ νυκτός, ἐνῷ ἡρεμεῖ ἡ ψυχὴ, ὁ στρατηγὸς μορφώνει τὰ σχέδιά του καὶ τελειοποιεῖ τὰς ἀποφάσεις του.

δ'. Λιτός, διότι αἱ πολυτελεῖς παντὸς εἶδους θεραπείαι μαραίνουσι καὶ ἐξαντλοῦσι τὸ πνεῦμα, θάπανῶσαι ἀνωφελῶς τὸν χρόνον εἰς τὴν τῶν ἡγουμένων τρυφήν.

ε'. Σκληραγωγημένος, ἵνα μὴ πρῶτος τῶν στρατευομένων, ἀλλὰ τελευταῖος καταπονῆται.

ς'. Νοερός, διότι ὁ στρατηγὸς πρέπει νὰ εἶναι δεῦξ τῷ πνεύματι, σπεύδων πρὸς πάντα διὰ ταχύτητος, κατὰ τὸν Ὅμηρον « . . . ὡσεὶ πτερὸν ἢ ἐ νόημα »· πολλάκις ἀπροσδόκητοι ταραχαὶ προσπίπτουσαι ἀναγκάζουσι νὰ ἐπινοηθῇ ταχέως τὸ συμφέρον.

ζ'. Ἀφιλάργυρος· πρώτη μάλιστα πρέπει νὰ δοκιμασθῇ ἡ ἀρετὴ αὕτη, διότι εἰς αὐτὴν ὀφείλεται ἡ βᾶσις τῆς ἀδωροδοκίης καὶ μεγαλόφρονος ἀρχηγίας. Πολλοὶ ἔχουσι τὴν ἀνδρείαν νὰ ἀντιμετωπίσωσι πολλὰς ἀσπίδας καὶ δόρατα, καὶ ὁμῶς ἀπέναντι τοῦ χρυσοῦ ἀμαυροῦνται. Δεινὸν εἶναι τοῦτο τὸ ὄπλον κατὰ τῶν πολεμίων καὶ δραστήριον εἰς τὸ νικᾶν.

η'. Οὔτε νέος οὔτε πρεσβύτερος, ἐπειδὴ ἀμφότεροι εἶναι ὑποπτοι, ὁ μὲν διὰ τὴν ἀπειρίαν, ὁ δὲ διὰ τὴν ἀσθένειαν· ὁ νέος μὴπως ἀμαρτήσῃ ἐξ ἀλογίστου τόλμης, ὁ γέρον ἵνα

μὴ καθυστερήσῃ διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς φύσεως. Ἡ μέση ἡλικία εἶναι προτιμωτέρα, διότι ἡ ἰσχὺς ὑπάρχει παρὰ τῷ μῆτι γεγηρακότι καὶ ἡ φρόνησις παρὰ τῷ μῆ πάνυ νεάζοντι. Τοιοῦτοτρόπως ἀπέτυχον ἐντελῶς ὅσοι ἀπετάθησαν εἰς τὴν ἀνευ ψυχῆς ἔμφρονος σωματικὴν ἰσχύν, ἢ εἰς τὴν φρόνιμον ψυχὴν, ἀνευ σωματικῆς ἕξεως· κεχωρισμένοι ἀπ' ἀλλήλων, ἢ μὲν καθυστεροῦσα φρόνησις οὐδὲν ἐπενόησε κρεῖττον, ἢ δὲ ἐλλείπουσα δύναμις οὐδὲν ἐξετέλεσε πρέπον. Ἄλλ' ὁ στρατηγός, ὁ κατ' ἀμφοτέρας εὐδοκιμῶν, μεγάλας ὠφελείας παρέχει εἰς τοὺς ἐκλέξαντας αὐτόν· διότι ἐμπνέει ἐξ αὐτομάτου, τρόπον τινά, καὶ ἐπισύρει εἰς ἑαυτὸν τὴν ἀγάπην τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἀμέσως ὑπακούουσιν εἰς τὰς διαταγὰς του, πιστεύουσιν εἰς τοὺς λόγους του καὶ συμμετέχουσι τῶν κινδύνων του.

θ'. Πατὴρ, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ ἀπορρίπτηται καὶ ὁ ἄπαις, ἐὰν οὗτος ἔχῃ τὰς ιδιότητας τοῦ καλοῦ στρατηγοῦ. Προτιμῶ δὲ τὸν πρῶτον, διότι ἂν τὰ τέκνα αὐτοῦ εἶναι νηπιακῆς ἡλικίας, ἀποτελοῦσι φίλτρα ἰσχυρὰ ψυχῆς, δυνάμενα μετὰ ἰδιαιτέρας ἐντάσεως νὰ προσηλώσωσι τὸν στρατηγὸν εἰς τὴν πατρίδα· εἶναι ταῦτα δεινοὶ καὶ ὀξεῖς οἰστροὶ ἐξεγείροντες τὸ φρόνημα τοῦ στρατηγοῦ κατὰ τῶν πολεμίων· ἂν δὲ τὰ τέκνα ταῦτα εἶναι ὠρίμου ἡλικίας, καθίστανται σύμβουλοι, βοηθοὶ καὶ πιστοὶ τῶν ἀπορρήτων ὑπηρεταί, συγκατορθοῦντες οὕτω τὰ κοινὰ τῆς πατρίδος πράγματα.

ι'. Εὐγλωττος, διότι ἐντεῦθεν νομίζω, ὅτι μεγάλη θέλει ἀποτελεσθῆ διὰ τὸ στράτευμα ὠφέλεια· τοιοῦτος στρατηγός, ὅταν παρατάσῃ εἰς τὴν μάχην, ὀμιλεῖ πρὸς τὸν στρατὸν, καὶ εἰς μὲν τοὺς δειλοὺς ἐμπνέει τὴν καταφρόνησιν τῶν κινδύνων, εἰς δὲ τοὺς ἀνδρείους τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν. Ὁ ἦχος τῆς σάλπιγγος, φθάνων εἰς τὰ ὦτα, δὲν ἐξεγείρει τόσον τὰς ψυχὰς τῶν πολεμιστῶν εἰς τὴν ἀμιλλαν τῆς μάχης, ὅσον ἡ εὐγλωττος ὀμιλία τοῦ στρατηγοῦ, ἣτις ἐμπνέουσα τὸ θάρρος ἀναβιβάζει τὴν διάνοιαν ἀκμάζουσιν πρὸς τὰ δεινὰ· καὶ ἂν συμβῇ ἥττά τις, δύναται εὐγλωττος στρατηγός διὰ τῆς ὀμι-

λίας του να αναζωογονήσῃ τὰς ψυχὰς τῶν στρατιωτῶν· ὅταν αὕτη ἔχη τὴν ἰσχὺν νὰ παρηγορῇ τὸν στρατὸν διὰ τὰς ἀπωλείας του, εἶναι ἀποτελεσματικωτέρα τῆς χειρουργικῆς ἐπιστήμης, ἣτις ἐπιμελεῖται τὰ τραύματα· διότι οἱ μὲν χειρουργοὶ θεραπεύουσι τοὺς πληγωμένους διὰ φαρμάκων, ὁ δὲ στρατηγὸς ἐμπνέει τὰς καταβεβλημένας ψυχὰς καὶ ἀνορθοῖ τοὺς ἀνδρείους. Καὶ καθὼς τὰ κεκρυμμένα νοσήματα θεραπεύονται δυσκολώτερον τῶν γνωστῶν, οὕτως ἢ διὰ τοῦ λόγου ἰάσις τῆς ἀθυμούσης ψυχῆς εἶναι πολὺ δυσκολωτέρα τῆς θεραπείας νόσου σωματικῆς, ἐκ πολλῶν σημείων καταφανοῦς. Ἐὰν δὲ οὐδέποτε πόλις θὰ πέμψῃ στρατηγὸς ἀνευ στρατοῦ, ἐπίσης οὐδέποτε πρέπει νὰ ἐκλέξῃ στρατηγὸν μὴ ἔχοντα τὴν δύναμιν τῆς εὐγλωττίας.

ια'. Ἐνδοξος, διότι τὸ πλῆθος μετὰ κόπου βλέπει ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ ἀνθρώπους ἀδόξους καὶ διότι οὐδεὶς ἐκὼν ὑπομένει κύριον καὶ ἡγεμόνα του ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον θεωρεῖ ὡς χείρονα ἑαυτοῦ. Ἐν τούτοις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ εἶναι ἔνδοξος ὁ στρατηγός, ὁ κοσμούμενος ὑπὸ τῶν προειρημένων τοσούτων ἀρετῶν. Λέγω δὲ, ὅτι μῆτε τὸν στερούμενον τούτων πλούσιον πρέπει νὰ ἐκλέγῃσι, διὰ τὰ χρήματά του, στρατηγὸν, μῆτε τὸν ἔχοντα αὐτὰς πένητα πρέπει, διὰ τὴν ἔνδειάν του, νὰ ἀπορρίπτωσιν. Ὅχι διὰ τὴν τύχην, ἀλλὰ διὰ τὰς προσωπικὰς ιδιότητας πρέπει νὰ ἐκλέγηται ὁ στρατηγός· ὑποτιθεμένων δὲ τῶν αὐτῶν ἐκατέρωθεν προσόντων, τοσούτον διαφέρει ὁ πλούσιος τοῦ πένητος, ὅσον αἱ ἐπάργυροι καὶ κατὰχρυσοὶ πανοπλῖαι τῶν καταχάλακων καὶ σιδηρῶν. . . .

Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς προγόνους, καλὸν μὲν τὸ προσὸν τοῦτο, εἴαν ὑπάρχῃ παρὰ τῷ στρατηγῷ, δὲν πρέπει ὅμως νὰ ἐπιζητήται ὅταν δὲν ὑπάρχει, οὐδὲ ἐξ αὐτοῦ νὰ κρίνωνται οἱ ἀξιοὶ στρατηγίας. Ἀλλὰ καθὼς τὰ ζῶα ἐξετάζονται ἀπὸ τῶν ἰδίων πράξεων, ἂν εἶναι εὐγενῆ, τοιοῦτοτρόπως πρέπει νὰ ἐπισκοπῆται καὶ ἡ τῶν ἀνθρώπων εὐγένεια· διότι εἶναι ἀνόητος ἢ ἔρευνα, τί ἔπραξαν οἱ πρόγονοι καὶ οὐχὶ τί θὰ πράξωσιν οἱ ἐκλεχθησόμενοι, ὡσανεὶ ἦτο δυνατόν νὰ σώσωσιν ἡμᾶς

ἤδη οἱ πρόσθεν μεγαλουργήσαντες· ἄλλως δὲν εἶναι γελοῖον τοὺς μὲν στρατιώτας νὰ βραβεύωμεν δι' ἀριστείων οὐχὶ τοὺς ἐκ προγόνων λαμπροὺς, ἀλλὰ τοὺς ἐξ ἑαυτῶν γενναῖα ἐργαζομένους, τοὺς δὲ στρατηγούς νὰ ἐκλέγωμεν χάριν τῶν προγόνων αὐτῶν καὶ οὐχὶ χάριν τῆς ἑαυτῶν ἀρετῆς; Βεβαίως εἴαν μετὰ τοῦ γένους συντρέχῃ καὶ ἡ ἰκανότης, εὐτυχῆς ὁ στρατηγός, ἀλλ' εἴαν ἔχων τὸ μὲν, στερεῖται τῆς δὲ, εἶναι παντάπασιν ἀχρηστος. Ἐν γένει ὡς κρείττονες πρέπει νὰ θεωρῶνται οἱ στρατηγοὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες δὲν ἔχουσι προγόνους ἐφ' οἷς νὰ καυχῶνται· διότι οἱ μὲν ἐπὶ πατραγαθία ἐναβρυνόμενοι, νομίζοντες ὅτι καὶ ἂν ἐκπέσωσι ταύτης, ἢ ἐκ τῶν πρόσθεν εὐκλεία σώζει αὐτοὺς, ἀτοπώτερον διοικοῦσι, οἱ δὲ μὴ στηριζόμενοι εἰς πρόγονικὴν δόξαν θέλοντες ν' ἀναπληρώσωσι τὴν τῶν προγόνων ἄλλειψιν, γίνονται φιλοκινδυνώτεροι ἐπὶ τὰς πράξεις. Καὶ καθὼς οἱ πενέστεροι ὁρμῶσι ζωηρότερον τῶν εὐπορώτερον ἐπὶ τὴν ἀπόκτησιν τῶν ἐφοδίων τῆς ζωῆς, σπεύδοντες νὰ ἀναπληρώσωσι τὸ ἐλλεῖπον τῆς τύχης, τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ μὴ κληρονόμοι δόξαν παρὰ προγόνων φιλοτιμοῦνται νὰ κατασκευάσωσιν ἰδιόκτητον, τρόπον τινα, ἀρετὴν.

Καὶ ταῦτα μὲν, κατὰ Ὀνήσανδρον, ὡς γενικὰ πορίσματα μακρᾶς ἰδιοτήτων σειρᾶς, τὰ προσόντα, ἀπὸ τῶν ὁποίων συμπληροῦται ὁ ἀληθὴς τοῦ Στρατήγου χαρακτήρ. Ὑπολείπεται ἡ εἰδικότης, τὴν ὁποῖαν κατασκευάζει ἡ στρατιωτικὴ τῶν ἀριθμῶν ἐπιστήμη, ἀπὸ ψυχῶν καὶ ὀργάνων, ἀπὸ τόπων καὶ καιρῶν, ἀπὸ πάντων περιστάσεων καὶ πολυπλόκων συνδυασμῶν. Ἡ εἰδικότης αὕτη στηρίζεται ἐπὶ ἀπειρῶν λεπτομερειῶν καὶ συναντᾶται ἐκεῖ, ἔνθα ἡ στρατηγηκὴ καὶ ἡ τακτικὴ ἐνόησαν τὰς χεῖρας, δηλαδὴ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῶν μαχῶν, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦσι τοὺς αἰώνιους βωμούς, ἐφ' ὧν προσφέρονται αἱ ὑπάρξεις ὀλοκαυτώματα εἰς τὰς ιδέας.

Κατὰ τὴν τελευταίαν τριακόνταετίαν ἐξετυλίχθησαν διὰ πλείστων περιπετειῶν μέγιστοι πόλεμοι, ὁ Κριμαϊκός, ὁ Γαλλοῖταλο-Ἀυστριακός, ὁ Ἀμερικανικὸς, ὁ Δανο-Γερμανικὸς, ὁ

Αυστρο-Πρωσικός, ο Γαλλο-Γερμανικός και τελευταῖος ο Ρωσο-Τουρκικός· παραλείπω τὰς μικροτέρας ἔθνικὰς συγκρούσεις. Ὅλα τὰ ἔθνη τοῦ μέλλοντος ἔσπευσαν νὰ ἀποστείλωσι ἀκολούθους εἰς ἀμφοτέρα τὰ πολέμια στρατόπεδα. Πόσους ἔστειλεν ἡ Ἑλλάς; Ὅθεν ἰδοὺ πάλιν εἰς τὸ μέσον ἡ κυβερνητικὴ ταύτης ἱστορία.... Φεῦ! δὲν εἶναι τὸ χιτώνιον οὐδὲ αἱ λαμπηδόνες, αἵτινες κατασκευάζουσι τοὺς στρατηγούς, ἀλλ' ἡ ὀρθὴ πολιτεία, ἣτις ἀναβιάζει καὶ τοὺς σκοπούς τῆς καὶ τὰ μέσα τῆς.

ΝΑΥΤΙΚΟΝ ΑΠΟΜΑΧΙΚΟΝ ΤΑΜΕΙΟΝ.

Ἡ ἰδέα τῆς συγκροτήσεως ταμείου περιθάλψεων διὰ τοὺς ἀπομάχους ἐργάτας τῆς θαλάσσης, ἀνεξαρτήτως τῶν ἐν παρωχημένοις χρόνοις δοκιμῶν, ἀνεπτύχθη ὑπὸ τοῦ Colbert ἐν Γαλλίᾳ, ἐπὶ βάσεων, μεθ' ὧν συνδέεται ἡ προαγωγὴ τῆς Γαλλικῆς ναυτιλίας. Τὴν ἰδέαν ταύτην μετεβίβασαν παρ' ἡμῖν τὰ Διατάγματα τῶν 15 καὶ 18 Δεκεμβρίου 1836 καὶ 11 Ἰανουαρίου 1837· τὸ πρῶτον παρεχώρησεν εἰσοδήματά τινα εἰς τὸ μελετώμενον «Ταμεῖον τῶν ἀπομάχων τοῦ ναυτικοῦ,» τὸ δεύτερον κατήρτισε προσωρινὴν ἐπιτροπὴν, διὰ τὴν σύνταξιν καὶ καταλόγησιν αὐτῶν, καὶ τὸ τρίτον ἀνέθηκεν εἰς τὸ Ναυτικὸν Διευθυντήριον τὴν διοίκησιν τοῦ Ἀπομαχικοῦ Ταμείου, τὸν ὀριστικὸν ὀργανισμὸν τοῦ ὁποῖου ἀνέβαλεν εἰς τὸ μέλλον, ἐμπιστευθὲν τῷ Ὑπουργεῖῳ τῶν Ναυτικῶν τὰς ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐφαρμογὰς. Ἐκτοτε παρήλθεν εἰκοσιπενταετία μέχρις οὗ ὁ νόμος ΧΛΘ' τῆς 29 Ἰουλίου 1861 διωργάνωσε πράγματι τὸ ὑπάρχον Ναυτικὸν Ἀπομαχικὸν Ταμεῖον, εὐρῶν ἀποτεταμιευμένας ἐκ τῆς προηγουμένης κυβερνητικῆς μερίμνης 136,244 δραχμὰς, προερχομένας ἐκ δικαιωμάτων ναυτικῶν διπλωμάτων καὶ ἐκ προστίμων.

Κατὰ τὸ ἄρθρ. 2 τοῦ νόμου τούτου, σκοπὸς τοῦ προκειμένου Ταμείου εἶναι ἡ περίθαλψις τῶν καταπεπονημένων ἢ ἀναπήρων ἐργατῶν τῆς θαλάσσης, τῶν χηρῶν καὶ ὀρφανῶν αὐτῶν, κατὰ περιπτώσεις δὲ ἐξαιρέτους καὶ τῶν πατέρων καὶ μητέρων αὐτῶν. Πόροι τοῦ Ταμείου αὐτοῦ ὠρίσθησαν οἱ ἑξῆς: α') τὸ προμνησθὲν ἀποταμίευμα· β') τὰ ὑπὸ τῶν ναυτικῶν νομίμων ἐπιβαλλόμενα πρόστιμα καὶ τέλη· γ') 3 τοῖς $\frac{1}{100}$ ἀπὸ τῆς μισθοδοσίας παντὸς ναυτικοῦ, ἐκτὸς τῶν πολεμικῶν ἀξιωματικῶν· δ') ἀπὸ τῶν ἐπὶ μερίδι τὴν θάλασσαν ἐργαζομένων κατὰ μῆνα 3 δραχμὰς ἂν εἶναι πλοίαρχος, 1 $\frac{1}{2}$ δραχ. κυβερνήτης, 1 καὶ $\frac{1}{4}$ ναύκληρος, γραμματεὺς ἢ ποδηγός, 1 δραχ. ναύτης, $\frac{1}{2}$ δραχ. δύτες, ἀλιεὺς ἢ πορθμεὺς, $\frac{1}{5}$ δραχ. παῖς· ε') ἀπὸ παντὸς οὔτε ἐπὶ μισθῷ οὔτε ἐπὶ μερίδι τῆς θαλάσσης ἐργαζομένου, ιδιοκτῆτου ἢ μετόχου τοῦ σκάφους κατὰ μῆνα 3 δραχμὰς, ἂν εἶναι πλοίαρχος, 1 $\frac{1}{2}$ δραχ. κυβερνήτης, $\frac{1}{2}$ δραχ. δύτες, ἀλιεὺς, ἢ πορθμεὺς· (τὰ ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἑδαφίοις γ', δ', καὶ ε'. τέλη εἰσπράττονται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς διάρκειας τοῦ πλοῦ ἢ τῆς κατὰ θάλασσαν ἐργασίας)· ς') ὀλοκληρὸς ἢ καθυστεροῦσα μισθοδοσία τῶν λειποτακτούντων ἀπὸ τῶν πληρωμάτων τῶν πολεμικῶν πλοίων, καὶ τὸ ἀπὸ λειῶν ἢ δωρημάτων ἀνήκον αὐτοῖς· ζ') τὸ ἥμισυ τῆς καθυστερούσης μισθοδοσίας ἢ τῆς μερίδος τῶν λειποτακτούντων ἀπὸ πλοίων ἐμπορικῶν, καὶ ἅπαν τὸ ἀπὸ λειῶν ἢ δωρημάτων εἰς αὐτοὺς ἀνήκον· η') τὰ ἔνεκα πειθαρχικῶν παραπτωμάτων ἐπιβαλλόμενα ἐν τῷ πολεμικῷ ναυτικῷ πρόστιμα· θ') πᾶσα ἀκαταζήτητος περιουσία ναυτικοῦ, ἐρμαίων καὶ ναυαγίων· ι') τὸ τέταρτον τῶν ναυτικῶν σώστρων· ια') τὸ ἥμισυ τῶν ἀπὸ τοῦ πυθμένος τῆς θαλάσσης ἀδεσπότην· ιβ') 3 τοῖς $\frac{1}{100}$ ἀπὸ πάσης λείας γενομένης ὑπὸ πλοίου πολεμικοῦ, καὶ τὸ τρίτον αὐτῆς ἂν αὕτη εἶναι ἐχθρικὸν ἐμπορικὸν πλοῖον ἢ ἐμπόρευμα· ιγ') ἡ περιουσία τῶν ἀνευ νομίμων ἢ ἐκ διαθήκης κληρονόμων ἀποβιωσάντων ναυτικῶν· ιδ') δωρήματα καὶ κληροδοτήματα· ιε') αἱ κρατήσεις τῶν μισθῶν τῶν ἐπ' ἀδείᾳ ἀπόντων.

Ἐν γένει τὰ ἀπὸ τῶν ἀνωτέρω πόρων κεφάλαια τοῦ Ναυτικοῦ Ἀπομαχικοῦ Ταμείου κατατιθέμενα παρὰ Τραπεζῆ καὶ διαχειριζόμενα ὑπὸ τριμελοῦς ἐπιτροπῆς, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ ἐπὶ τῶν ναυτικῶν Ὑπουργοῦ, ὑπελογίζοντο κατὰ τὸ ἔτος 1875 εἰς δραχ. 5,204,627, ἐκ τῶν ὁποίων 3,370,291 προήρχοντο ἀπὸ τῶν διαφόρων καταθέσεων τῶν ναυτιλλομένων

και 1,934,336 από τόκων, μερισμάτων και ἀμοιβῶν δανείων. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν ἀξιοσημεῖωτον, διότι ἐξ αὐτοῦ διενεμήθη εἰς τὴν τάξιν τῶν θαλασσίων ἐργατῶν, κατὰ τὴν δεκατετραετῆ περίοδον τοῦ ἐν λόγῳ Ταμείου, ἡ ποσότης δραχ. 1,170,820 ἐπὶ τῶν ἐξῆς βάσεων.

Κατὰ τὸν νόμον, ἀπὸ τοῦ Ναυτικοῦ ἀπομαχικοῦ Ταμείου περιβάλλεται α') πᾶς θαλάσσιος ἐργάτης πρὸς πλοῦν ἀνίκανος, εἴτε ἐκ τῆς ὑπηρεσίας πηρωθείς, εἴτε μετὰ εἰκοσιπενταετῆ πραγματικὴν ναυτικὴν ὑπηρεσίαν ὑπερβάς τὸ 50 ἔτος τῆς ἡλικίας, λαμβάνων ὡς σύνταξιν κατὰ μῆνα 50 δραχμὰς ἂν εἶναι πλοίαρχος, 30 δραχ. κυβερνήτης, 25 δραχ. ναύκληρος γραμματεὺς, πόδηγος (ὁ ὑπαξιωματικὸς τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ ἴσος τῶν ναυκλήρων τοῦ ἐμπορικοῦ), 15 δραχμὰς ναύτης, ἀλιεὺς, πορθμεὺς, ἢ δύτες, καὶ 8 δραχ. παῖς· β) τὸ ἥμισυ τῶν ἀνωτέρω ποσῶν, κατὰ τὴν ἀνδρικήν ἐκάστης τάξιν, αἱ χήραι τῶν ἐργατῶν τῆς θαλάσσης, τῶν ἐν μάχῃ ἢ ἀπὸ τῶν ἐξ αὐτῆς τραυμάτων ὑπὲρ πατρίδος ἀποθνησκόντων, τῶν ἐνεκα τῆς ὑπηρεσίας πνιγομένων ἢ ἄλλως θνησκόντων, τῶν ἀπὸ τοῦ Ναυτικοῦ ἀπομαχικοῦ Ταμείου σύνταξιν λαμβανόντων ἢ κεκτημένων τὸ πρὸς ταύτην δικαίωμα· ἐν γένει ἵνα ἡ χήρα ἀποκτήσῃ δικαίωμα πρὸς σύνταξιν, πρέπει νὰ ἐτελέσθῃ ὁ γάμος τῆς ἐν τοῦλάχιστον ἔτος πρὸ τῆς περιπτώσεως τῆς συντάξεως, δεύτερος δὲ γάμος αὐτῆς καταργεῖ τὴν ἐκ τοῦ προτέρου σύνταξιν τῆς· γ') ὅσον ἀφορᾷ τὰ ὄρφανὰ, ἀρκεῖ νὰ ἐτελέσθῃ ὁ γάμος τοῦ πατρὸς των πρὸ τῆς περιπτώσεως τῆς συντάξεως· δι' ἕκαστον δὲ αὐτῶν ἐπιχορηγοῦνται τῇ χήρᾳ 2 κατὰ μῆνα δραχμαὶ μέχρι τοῦ 14^{ου} ἔτους τῆς ἡλικίας του ἂν εἶναι ἄρρεν, καὶ μέχρι τοῦ γάμου του ἂν θῆλυ· κατὰ τὸ μέτρον τοῦτο τοῦ χρόνου τὰ ὄρφανὰ διαδέχονται τὴν χήραν, ἕκαστον ἐπὶ τοῦ τρίτου τῆς εἰς τὸν πατέρα του ἀνηκούσης συντάξεως, χωρὶς νὰ ὑπερβαίνῃ τὸ πρὸς ὅλα διδόμενον ποσὸν τὰς 50 δραχ. αἱτινες ἐπὶ πλειόνων τέκνων διανέμονται ἐξ ἴσου· δ') οἱ γονεῖς τῶν ἐν μάχῃ καὶ ἀπὸ τῶν ἐξ αὐτῆς τραυμάτων ὑπὲρ πατρίδος θνησκόντων λαμβάνουσι ἕκαστος τὸ τρίτον τῆς εἰς τὸ τέκνον των ἀνηκούσης συντάξεως.

Μετὰ τοὺς δικαιούχους ἐρχεται ἡ σειρά τῶν ἀποβαλλόντων τὸ δικαίωμα τῆς συντάξεως διαρκῶς ἢ προσωρινῶς. Εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν ὑπάγονται αἱ διαζευγμέναι, ἢ ἀπὸ τραπέζης καὶ κοίτης κεχωρισμέναι σύζυγοι, οἱ ἐπὶ ἐχθρικῶν

πλοίων ὑπηρετοῦντες καὶ οἱ δολιευθέντες τὸ ταμεῖον. Εἰς δὲ τὴν δευτέραν κατηγορίαν ὑπάγονται οἱ καταδικασθέντες εἰς ἐγκληματικὴν ἢ ἐπανορθωτικὴν ποινὴν κατὰ τὸ ἄρθρ. 22 τοῦ Ποιν. Νόμου καὶ τὸ ἀπὸ 20 Μαΐου 1836 Β. Δ., οἱ ἀποβαλλόντες τὴν Ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν καὶ οἱ ὑπηρετοῦντες ἐπὶ ξένων πλοίων, ἐνόσω διαρκούσιν αἱ καταστάσεις αὐταί.

Ἐν γένει ἡ σύνταξις ἀπονέμεται ἐπὶ τοῦ τελευταίου βαθμοῦ, τὸν ὁποῖον ἀπέκτησεν ὁ ἐργάτης τῆς θαλάσσης καὶ ἂν ἐτι ἀπ'ἀνεξαρτήτων τῆς θελήσεως, ἐνεργείας καὶ διαγωγῆς του αἰτίων ἐξέπεσεν αὐτοῦ μετὰ προηγουμένην ἐν αὐτῷ πενταετῆ ὑπηρεσίαν. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὸν χρόνον, τὸν χορηγοῦντα δικαίωμα πρὸς σύνταξιν, ἀρχεται οὗτος ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἔτους τῆς ἡλικίας καὶ ἀπὸ τῆς πρώτης εἰς τὸ ταμεῖον καταθέσεως, λογιζόμενος ἐν πολέμῳ διπλοῦς. Ἡ διανομὴ τῶν συντάξεων ἐνεργεῖται κατὰ τριμηνίαν· τὸ εἰκοστὸν δὲ τῶν ἐνιαυσίων εἰσπράξεων τοῦ ἀπομαχικοῦ Ταμείου, ἐξαιρουμένων τῶν δωρημάτων, τῶν κληροδοτημάτων καὶ παντὸς ἄλλου ἐκτάκτου πόρου, διανέμεται ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ναυτικῶν κατ' ὀνομαστικὸν κατάλογον, συντασσόμενον ὑπὸ τῆς διοικήσεως τοῦ Ταμείου ἐπιτροπῆς καὶ ἐγκρινόμενον ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, εἰς ὁμολογουμένως ἐνδεῆ ναυτικὰ πρόσωπα, μὴ ἔχοντα τὸ δικαίωμα τῆς συντάξεως, μέχρι 50 δραχ. τὸ πολὺ ἕκαστῳ. Κατὰ τὸ 1875 διενεμήθησαν 26,783 δραχμαὶ πρὸς 971 τοιαῦτα πρόσωπα, ἐκ τῶν ὁποίων 506 ἀνήκουσιν εἰς 4 λιμένας, τῆς Γ-δρας (204), τῶν Σπετσῶν (105), τῶν Ν. Φαρρῶν (102) καὶ τοῦ Γαλαξειδίου (95), λαβόντα ὅλα ὅμοῦ 15,660 δραχμὰς. Οἱ λοιποὶ τῆς ἐπικρατείας ναυτικοὶ τόποι περιλαμβάνουσι 465 ἐλεηθέντας διὰ 11,123 δραχμῶν.

Ἄλλ' ἡ σπουδαιότερα διεύθυνσις τῶν χρημάτων τοῦ Ναυτικοῦ Ἀπομαχικοῦ Ταμείου ἀφορᾷ τοὺς κανονικοὺς συνταξιούχους αὐτοῦ, οἵτινες κατὰ τὸ 1875 συνεπασσόντο εἰς 1068, κατατασσόμενος ὡς ἐξῆς: 246 ἀνάπηροι συνταξιοῦχοι (41 πλοίαρχοι, 62 κυβερνήται, 35 ὑποπλοίαρχοι, ναύκληροι καὶ γραμματεῖς, 108 ναῦται, ἀλιεῖς καὶ πορθμεῖς)· 350 χήραι πνιγόντων (49 πλοιάρχων, 64 κυβερνητῶν, 37 ὑποπλοιάρχων, ναυκλήρων, γραμματέων, 200 ναυτῶν, ἀλιέων, πορθμείων)· 472 χήραι ἀποθανόντων (90 πλοιάρχων, 81 κυβερνητῶν, 56 ὑποπλοιάρχων, ναυκλήρων, γραμματέων, 245 ναυτῶν, ἀλιέων, πορθμείων).

Ἐν γένει ἐκ τῶν 1068 συνταξιούχων 230 ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ὑδραν, 197 εἰς τὰς Σπέτσας, 79 εἰς τὴν Θήραν, 78 εἰς τὴν Σύρον, 64 εἰς τὸ Γαλαξείδιον, 51 εἰς τὸ Χέλιον, 33 εἰς τὴν Ἄνδρον, 31 εἰς τὰ Ν. Ψαρὰ, 30 εἰς τὴν Κύμην, κλπ. Διὰ τὸ σύνολον δὲ τῶν συντάξεων τοῦ 1875 ἐδαπανήθησαν 229,843 δραχμαὶ κατὰ τὴν ἐπομένην μεταξὺ τῶν διαφόρων λιμένων κλίμακα: Ὑδρα 48,561· Σπέτσαι 44,025· Σύρος 18,372· Θήρα 17,949· Γαλαξείδιον 14,067· Χέλιον 9,531· Ν. Ψαρὰ 7,987· Κύμη 6,841· Κεφαλληνία 6,408· Ἄνδρος 6,333, κλπ.

Καὶ τοιαῦτα μὲν τὰ κύρια δαπανήματα τοῦ Ναυτ. Ἀπομ. Ταμείου ἐν ἔτει 1875, εἰς τὰ ὁποῖα προσθετέα οὐ μόνον τὰ προειρημένα ἔλεγχ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκ 55,720 δραχμῶν παντὸς εἶδους ἔξοδα διαχειρίσεως αὐτοῦ, εἰς μισθοὺς ὑποδεεστέρου προσωπικοῦ τοῦ γραφείου 22,009, εἰς ἀντιμισθίαν εἰδικῶν εἰσπρακτόρων καὶ ἐπιχορήγησιν λιμενικῶν ἀρχῶν 12,688, εἰς προμήθειαν βιβλίων, μητρώων νέας ἀπογραφῆς 6,605, εἰς ἡμερολόγια καὶ φυλλάδια 5,805, εἰς γραφικὴν ὕλην καὶ προμήθειαν ἐντύπων 4,363, εἰς ἐνοίκιον παραρτήματος γραφείου 1,920, εἰς δικαστικὰ ἔξοδα 1,502, κλπ.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ ἔσοδα, τὰ σημαντικώτερα εἶδη αὐτῶν ἀνάγονται εἰς τόκους τῶν κεφαλαίων τοῦ ταμείου καὶ εἰς τὰς κανονικὰς καταθέσεις τῶν ναυτιλλομένων· τὰ λοιπὰ ἔσοδα εἶναι σχετικῶς μικροῦ λόγου ἄξια. Οὕτως οἱ μὲν τόκοι, τὰ μερίσματα καὶ αἱ ἀμοιβαὶ δανείου συνεποσθῆντο τῷ 1875 εἰς 308,095 δραχμάς, αἱ δὲ καταθέσεις τῶν ναυτιλλομένων εἰς 205,045, εἰς τὰς ὁποίας προσθετέαι 15,974 ἀπὸ τῶν πολεμικῶν πληρωμάτων καὶ 6,743 ἀπὸ τῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἀπομ. Ταμείου κατόπιν ἔρχονται προκαταβολαὶ ναυτολογίων 15,235 δραχ., πωλήσεις μεταλλίων 2,360 δραχ., ἀτομικὰ διπλώματα 1,903 δραχ., πορθμῶν καὶ δυτῶν 1,493 δραχ., ἐλλείμματα ἐπεξεργασίας ναυτολογίων 1,656 δραχ., ποινὰ 627 δραχ., ἔρμαια καὶ ναυάγια 208 δραχ., ναυτικὰ σώστρα 80 δραχμαί. Δὲν εἶναι ἀπὸ σκοποῦ, ἵνα συνδυασθῶσιν αἱ (ἐκτὸς τῶν τόκων) εἰσπράξεις τοῦ Ναυτικοῦ Ἀπομ. Ταμείου πρὸς τὸν κατὰ τόπους ναυτικὸν πληθυσμὸν, ἀφοῦ ἀνωτέρω ἐγένετο χρῆσις τῆς μεθόδου ταύτης καὶ ὡς πρὸς τὰ ἔξοδα. Τοιοῦτοτρόπως ἐν ἔτει 1875 εἰσπράχθησαν ἐκ Πειραιῶς 36,063 δραχ., Σύρου 34,689, Ὑδρας 13,060, Σπετσῶν 12,879, Πατρῶν 10,831, Κερκύρας 9,721, Γαλαξειδίου 8,088, Κε-

φαλληνίας 7,765, Θήρας 7,237, Χαλκίδος 6,099, Ζακύνθου 4,844, Ἄνδρου 4,800, Κύμης 4,699, Πόρου 4,474, κλπ., οἷς προσθετέα τὰ ἐκ τῶν Προξενείων 28,282, ἐκ τῶν πολεμικῶν πληρωμάτων 16,781, καὶ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀπομ. Ταμείου 6,743.

Ἐν γένει ὁ συνδυασμὸς τῶν ἐσόδων τοῦ Ναυτικοῦ Ἀπομ. Ταμείου πρὸς τὰ ἔξοδα αὐτοῦ, ἀποτελεῖ σπουδαιωτάτην ἐποψιν, διότι ἐντεῦθεν ἐξαρτῶνται οἱ περαιτέρω ὅροι τῆς λειτουργίας του. Ἀπὸ 25 χιλ. δραχ. ἐν ἔτει 1864 μετὰ ἐξαιτίαν ἀνεπιβίασθησαν αἱ δαπάναι του εἰς 66 χιλ. δραχ. τῷ 1869, καὶ μετὰ δωδεκαετίαν εἰς 230 χιλ. δραχ. τῷ 1875, — ἐνῶ τὰ ἔσοδά του ἠκολούθησαν μικροτέραν ἀναλόγως κλίμακα, ἤτοι 241 χιλ. δραχ. τῷ 1863, μετὰ ἐξαιτίαν 390 χιλ. δραχ. τῷ 1869 καὶ μετὰ δωδεκαετίαν 560 χιλ. δραχ. τῷ 1875. Τοιοῦτοτρόπως δὲν εἶναι μικρὸν σύμπτωμα, ὅτι κατὰ τὴν τελευταίαν τετραετίαν συμβαίνει ἐλάττωσις εἰς τὰ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν δαπανῶν καθαρὰ ὑπόλοιπα τῶν εἰσπράξεων τοῦ Ναυτικοῦ Ἀπομ. Ταμείου, ὑπολογιζόμενα τῷ 1872 εἰς 362,310 δραχ., τῷ 1873 εἰς 314,043, τῷ 1874 εἰς 301,074, καὶ τῷ 1875 εἰς 292,317.

Οἱ ἀνωτέρω ἀριθμοὶ ἀνήκουσιν εἰς ἐπιστήμους δημοσιεύσεις. Ἐὰν δὲ αἱ τάσεις αὐτῶν ἐξακολουθήσωσιν ἐν τῇ διαρκείᾳ τοῦ χρόνου, θὰ ἀποτελεσθῇ ἐξ αὐτῶν σημαντικωτάτη διατὸ Ναυτ. Ἀπομ. Ταμείου δυσχέρεια. Καὶ εἰς τριάκοντα μόνον χιλιάδας δραχμῶν ἂν ὑπολογίσωμεν κατ' ἔτος τὴν αὔξησιν τῶν πληρονομένων συντάξεων, φόβος εἶναι μὴ μετὰ τινα ἔτη αἱ ἐνιαύσιαι εἰσπράξεις τοῦ Ταμείου ἀπορροφῶνται ὅλαι ὑπὸ τῶν χορηγουμένων ἐξ αὐτοῦ συντάξεων. Τότε ἡ λειτουργία τοῦ ἀναγκαίου ἀποθεματικοῦ κεφαλαίου σπουδαίως θὰ ἐλαττωθῇ καὶ ἡ φορὰ τῶν περιστάσεων θὰ καταστῇ ἐντεῦθεν μᾶλλον βαρεία εἰς τὴν μέλλουσαν τοῦ καθιδρύματος ἀνάπτυξιν. Ὅθεν ἀνάγκη νὰ μελετηθῶσιν ἀπὸ τοῦδε τὰ πόρρωθεν ὑποδηλούμενα, καὶ τὸ ἔργον τῆς θεραπείας ἐν δέοντι χρόνῳ ἀρχίσῃ.

ΟΙ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΙΠΠΟΙ.

Μέχρι ποίου βαθμού ή όρεινή τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους συγκρότησις δικαιολογεῖ τὴν ἐν ταῖς ἵππικαῖς προμηθειαῖς καθυστέρησιν τῆς ἡμετέρας χώρας εἶναι ζήτημα γεωλογικὸν ἅμα δὲ καὶ ἱστορικὸν, θὰ ἔλεγον δὲ καὶ διοικητικὸν, διότι ἐνῶ γνωστοὶ εἶναι οἱ Ὀλυμπιακοὶ τῆς ἀρχαιότητος ἵπποι, ἀφ' ἑτέρου δὲν ἔλειψαν αἱ πεδινὰ ἐκ τῆς Ἑλλάδος περιφέρειαι, ἵνα ἀποτελέσωσι καὶ νῦν τὴν βάσιν ἀνεπτυγμένης παρ' ἡμῖν ἵππικῆς καλλιέργειας ἀπὸ ἀρχικῆς τινος προνοίας, διὰ τοῦ πνεύματος τῆς συνεχείας ὅπερ, μεταξὺ τόσων ἄλλων θεμάτων, τοσοῦτον καθυστέρησε καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Φαίνεται, ὅτι ὁ ἀρχαῖος χρῆσμός,

ἵππον Θεσσαλικὸν, Λακεδαιμονίαν δὲ γυναῖκα,
ἀνδρας θ' οἱ πίνουσιν ὕδωρ ἱερᾶς Ἀρεθούσης,

κέκτηται πάντοτε τὴν σημασίαν του, καὶ ὅτι μεταξὺ τῆς πέραν τῆς Ὀθρυος ἵππικῆς Θεσσαλίας, τῆς γεννώσης τοῦ ἀνδραπολίτιδος καὶ τῆς ἐν Ἰθάκῃ πηγῆς ὑπάρχει μυστηριώδης τις σύνδεσμος, τὸν ὁποῖον οἱ καιροὶ ἐξηγοῦσι ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν θνητῶν ἐν γένει καὶ τῶν νῦν Ἑλλήνων ἰδιαιτέρως.

Ὅπως δὴποτε ἐὰν ἡ ἐν Ἑλλάδι ἵπποπαραγωγή διατελῇ ὑποβιομηχανικοῦς ὅρους ἀναξίους νὰ συγκριθῶσι πρὸς τοὺς ἀλλοχοῦ εἰς ὑπάτον βαθμὸν προδιδασθέντας, ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ γνώσις τοῦ θέματος, ἀπὸ γενικῆς τινος καὶ παγκοσμίας, τρόπου τινά, ἐπόψεως. Κατὰ τοῦτο ἡ καταστατικὴ αὕτη ἐρευνα ὀφείλει τὰ διδόμενά της εἰς τελευταίαν σχετικὴν δημοσίευσιν τοῦ ὑπουργείου τῆς Ἰταλίας, ἐκ τῆς ὁποίας προκύπτει ὁ ἐπόμενος κατὰ τὰς διαφόρους χώρας πίναξ :

Χῶραι	Ἴπποι		Χῶραι	Ἴπποι	
	ἐπὶ 1000 κατ.	ἐπὶ χιλ. □		ἐπὶ 1000 κατ.	ἐπὶ χιλ. □
Πν. Πολιτ.	239	1, 0	Γαλλία	79, 8	5, 4
Ῥωσσία	227	3, 0	Ἑλλάς	67, 8	2, 0
Δανιμαρκία	177	8, 3	Ἀυστρία	67, 0	4, 5
Ὀγγάρια	140	6, 7	Ἰταλία	44, 6	4, 0
Σουηδία	105	1, 0	Ἑλβετία	37, 6	2, 4
Μ. Βρετανία	87, 3	8, 8	Ὁλλανδία	27, 3	7, 6
Νορβηγία	85, 1	1, 0	Βέλγιον	25, 1	9, 5
Γερμανία	81, 6	6, 2	Πορτογαλλία	18, 2	1, 0

Ὅθεν κατὰ λόγον τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἵππων πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ἡ Ἑλλάς κατέχει τὴν δέκατὴν θέσιν ἐν τῇ ἀνωτέρω κλίμακι· πόθεν προέρχεται, ὅτι βασίς ἔχει ἀνάγκην εἰδικωτέρων ἵππων, διὰ στρατιωτικὴν π. χ. ὑπηρεσίαν, ἀποτείνεται εἰς ἄλλας χώρας, εἰς τὴν σχετικῶς ὀλιγωτέρους ἔχουσιν ἵππους Ἰταλίαν; Ἄς ἀπαντήσωσιν οἱ διαλύσαντες τὸ ἵπποφοβεῖον τῆς Ἀργολικῆς.

Εἰδικώτερον αἱ ἵππικαὶ προμήθειαι τῆς Ἑλλάδος ἀναριθμῶμεθα εἰς 83,111 ἵππους καὶ 15,827 πώλους τὸ ὅλον 98,938 κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1864, κατεβιβάσθησαν εἰς 71,567 ἵππους καὶ 25,609 πώλους τὸ ὅλον 97,176 κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1875. Ἡ ἐλάττωσις αὕτη εἶναι ἀξιοσημείωτος καὶ ὄζει δόλου τινός, τὸν ὁποῖον μόνη ἡ μεγαλειτέρα ἀνακρίβεια δύναται νὰ ἐξιλεώσῃ· διότι ἐὰν τῶ 1864 ἐπὶ 83 χιλ. ἵππων ὑπῆρχον 15 χιλ. πῶλοι, τῶ 1875 παραβιάζονται πάντες οἱ ὅροι τῶν ἀναλογιῶν 71 χιλ. ἵππων ἐπὶ 25 χιλ. πῶλων. Ἐν γένει ἡ θέσις, τὴν ὁποίαν ἐν Ἑλλάδι κατέχουσιν οἱ ἵπποι, σχετικῶς πρὸς τὰ λοιπὰ κτήνη, εἶναι ἡ ἐξῆς: Ἐπὶ 1000 κτηνῶν 467 εἶναι αἰγες, 418 πρόβατα, 38 βόες, 33 ἡμίονοι καὶ ὄνοι, 24 ἵπποι καὶ 20 χοῖροι.

Ἡ μεταβιβαστικὴ χρησιμότης τοῦ ἵππου, ἥτις καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς ἀποτελεῖ τὴν κυρίαν ἀποστολὴν τοῦ εὐγενοῦς τούτου συντρόφου τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, συνεδέθη κατὰ τὴν νεωτέραν τοῦ πολιτισμοῦ φάσιν πρὸς ἄλλας χρήσεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ γεωργικὴ περιβάλλεται ὁσημέραι μείζονα σπουδαιότητα. Τοιοῦτοτρόπως πρέπει γὰρ ἀναγραφῆ ἡ μεταξὺ τῶν ἀβοτριάωντων 213,025 κτηνῶν τῆς Ἑλλάδος καταριθμησις

8,152 ἵππων. Αἱ λοιπαὶ ἰδιόκτητες διαφεύγουσι τὰς ἐρεῦνας τῆς καταστατικῆς, ὡς π. χ. ἡ ἐπὶ τῶν ἵππων τῶν ἀμαξῶν, τῶν φορτηγῶν, τῶν ἱππευτικῶν, τῶν μύλων κλπ. Παραλείπω τὴν ἐν τῇ Δύσει νεωστὶ εἰσαχθεῖσαν ἀπεχθὴ τῆς ἱπποφαγίας πρακτικὴν, τὴν τόσον ἀναξίαν καὶ ἐκείνου, ὅστις τρώγει καὶ ἐκείνου, ὅστις τρώγεται.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

ΜΕΤΑΞΥ ΑΓΓΛΙΑΣ ΚΑΙ ΡΩΣΣΙΑΣ.

Ἐν τῇ βιομηχανικῇ ἱστορίᾳ τῶν ἔθνῶν ἀπαντῶνται συγκρούσεις οἰκονομικαί, αἰτίνας, εἴτε διὰ τῶν τελωνείων, εἴτε διὰ τῶν ἀπαγορεύσεων, εἴτε διὰ τῶν βραβείων, εἴτε κατ' ἄλλον τρόπον, καὶ ἐν γένει ἀπὸ τοιούτων ἀντέκδικήσεων, ἀπέθλεψαν εἰς τὴν ἐμπορικὴν ἐπικράτησιν ἔθνους ἐπὶ ἔθνους. Αἱ συγκρούσεις αὗται δὲν κεῖνται μακρὰν τῆς ἐννοίας οἰκονομικοῦ, οὕτως εἰπεῖν, πολέμου. Συμβαίνει καὶ κατ' αὐτὰς ὅτι καὶ κατὰ τὰς στρατιωτικὰς τῶν ἔθνῶν παρατάξεις οἱ ἀσθενέστεροι συντρίβονται ὑπὸ τῶν ἰσχυροτέρων χωρὶς νὰ λησμονηθῇ καὶ ἡ μερὶς τῆς ἰδιοφυΐας, ὡς καὶ ἡ γενικὴ ἔποψις τῶν ἐκατέρωθεν μεγάλων ἐθνικῶν ζημιῶν.

Ἐν τούτοις αἱ συγκρούσεις αὗται δὲν ἀποτελοῦσι τὴν μόνον οἰκονομικὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἔποψιν, διότι δὲν ὑπάρχει πόλεμος αἱματηρὸς, ὅστις, καὶ πρὸ τῆς ἐνάρξεώς του, καὶ ἐν ᾧ χρόνῳ ἐνεργεῖται, καὶ μετὰ τὸ πέρασ αὐτοῦ, νὰ μὴ περιπλέκηται μετὰ σπουδαιοτάτων χρηματικῶν συμφερόντων καὶ ἀντιθέσεων. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην δὲν εἶναι μόνον τὸ ἐχθρικὸν ἔϊφος ὅπερ θραύει τὴν κεφαλὴν, εἶναι καὶ τὸ μεταλλικὸν περιεχόμενον τοῦ πολεμίου βαλαντίου. Ποῖον μεταξὺ αὐτῶν εἶναι τὸ ἀποτελεσματικώτερον, δὲν δύναται τις νὰ ἀποφάνθῃ ἀμέσως. Βεβαίως σημαντικὸν εἶναι ἡ πάντοτε πρόχειρος ἐν πολέμῳ ὑπαρξὶς τῶν ἀναγκαίων ἐφοδίων, διότι ἐρρέθη

«ὁ πόλεμος οὐ τεταγμένοις σιτεῖται». Καὶ ὅμως ἡ ἱστορία διδάσκει, ὅτι κατὰ τοσοῦτον τὰ χρήματα εἶναι νεῦρα τῶν πραγμάτων, ἐφ' ὅσον διαχειρίζεται αὐτὰ τοιαύτη ἢ τοιαύτη προσωπικὴ τῶν ἔθνῶν δύναμις, καὶ ὅτι πολλάκις ἡ τελικὴ ἔκβασις τῶν πολεμικῶν ἀγώνων ἔκλινε μᾶλλον ὑπὲρ τῶν πενεστέρων ἢ τῶν πλουσιωτέρων λαῶν. Πρὸ διαχιλίων π. χ. ἐτῶν οἱ Καρχηδόνιοι ἦσαν πλουσιώτεροι τῶν Ρωμαίων καὶ πρὸ ὀκταετίας οἱ Γάλλοι τῶν Γερμανῶν. Ἐν γένει, καθὼς ἱστορεῖ ὁ Θουκυδίδης, βᾶσις εἶναι οὐχὶ ἀπλῶς τὰ χρήματα, ἀλλὰ τὰ ναυτικὰ χρήματα, τούτεστι ἡ μετ' αὐτῶν προσηρμοσμένη τέχνη, ἐπιστήμη καὶ ὁρμή.

Ἐὰν κατὰ τὸ ἐπὶ ξηροῦ ἀκμῆς διατελοῦν ἤδη ἀνατολικὸν ζήτημα ἐπρόκειτο Ἀγγλοὶ καὶ Ρῶσσοι νὰ πολεμήσωσι διὰ μόνων τῶν χρημάτων, οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι οἱ τελευταῖοι ταχέως θὰ ἐνέπηγον τοὺς ὄνυχάς των εἰς τὸν πυθμένα τοῦ βαλαντίου των. Μέχρι τίνος ζώνης τοῦ κλίματός των ἠδύναντο ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ νὰ καταδιωχθῶσιν οἱ Ρῶσσοι ὑπὸ τῶν Ἀγγλικῶν λιρῶν, εἶναι θέμα ἰδιαίτερος περισπούδαστον. Ἀλλ' ὡς προεῖπον ἀπαιτεῖται σιδηρὰ λόγχη μετὰ χρυσοῦς λαβῆς, καὶ ἡ Ἀγγλία ἔχει μὲν πρόχειρον τὴν δευτέραν, πρέπει ὅμως νὰ καταρτίσῃ καὶ νὰ ἀκονίσῃ τὴν πρώτην, ἥτις ἀκόμη δὲν εἶναι ἑτοῖμος.

Ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τῶν παρασκευῶν τῆς καὶ ἰδίως ἐκ τῶν πανταχόθεν ἀθροίζομένων στρατευσίμων δυνάμεων, καθ' ἃς πρόκειται νὰ συνεργασθῶσι διάφοροι θρησκευταὶ καὶ ποικίλαι φυλαὶ, δυνατὸν νὰ γεννήσῃ ἡ Ἀλβιῶν ἕνα Ἀνίβα, χωρὶς νὰ διατρέξῃ τὸν κίνδυνον τοῦ Σκιπίωνος ἐνόσω θαλασσοκρατεῖ. Οὐδ' εἶναι ἡ Ρωσσία ἡ προωρισμένη χώρα, ὅπως ἀντιμετρηθῇ κατὰ θάλασσαν πρὸς τὴν Ἀγγλίαν, ὅπως ἐν ταῖς ἀρχαίαις χρόνοις ἡ Ρώμη πρὸς τὴν Καρχηδόνα. Ὡστε ἐκ τῆς ἐπόψεως ταύτης οὐδένα κίνδυνον διατρέχει ἡ ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὠκεανῷ Ἀγγλικὴ ἀκρόπολις. Δύναται αὕτη νὰ βλάψῃ τὸν ἀντίπαλόν της χωρὶς νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὰς ἐπιδρομὰς αὐτοῦ. Οἱ Ρῶσσοι, καὶ νικῶντες κατὰ ξηρὰν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, θὰ φθάνωσι

μέχρι τοῦ αἰγιαλοῦ, ὀρέγοντες τὰς χεῖρας πρὸς δύναμιν τεθωρακισμένην κατὰ πάσης μαγγανείας.

Ἐπὶ τοῦ ὅλου ὁ ἐτοιμαζόμενος πόλεμος ἔχει τι γιγαντώδες. Δύο αὐτοκρατορίαι, ἐξ ὧν ἡ μὲν, διεσπαρμένη καθ' ὅλην τὴν γῆν, ἀριθμεῖ πλείονας τῶν 200 ἑκατομμυρίων ἀνθρώπους (Ἀγγλία), ἡ δὲ, εὐρυτάτη καὶ μᾶλλον συγκεντρωμένη, προσεγγίζει τὰ 100 ἑκατομμύρια (Ρωσία), πρόκειται νὰ ἀγωνισθῶσι περὶ τῆς Ἀσιατικῆς κυριαρχίας, πρὸς τῆς ὁποίας τὰς αἰωνίας ὁδοὺς, τὸν Βόσπορον ἦτοι, τὸν Ἑλλήσποντον καὶ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ὑπὲρ πολὺ τελευταῖον προσήγγισεν ἡ δευτέρα διὰ τῆς Βουλγαρικῆς φιλανθρωπίας της. Ἡ ἀπὸ τῆς συνθήκης τοῦ Ἁγίου Στεφάνου μέχρι τοῦδε ἀναβολὴ τοῦ Ἀγγλο-Ρωσικοῦ πολέμου ἐξηγεῖται ἐκ τῆς ἀπολύτου εἰδικότητος τῆς Ἀγγλίας κατὰ θάλασσαν καὶ ἐκ τῆς σχετικῆς τῆς Ρωσίας κατὰ ξηρὰν. Ἐνῶ ἀφ' ἑνὸς δύναται ὁ Ἀγγλικὸς στόλος νὰ διακόψῃ τὴν συγκοινωνίαν τῆς μεσημβρινῆς Ρωσίας μετὰ τοῦ ἡμίσεως περίπου ἑκατομμυρίου πολεμιστῶν, τοὺς ὁποίους ὁ Κζάρος δύναται νὰ ρίψῃ, ἂν δὲν τὸ ἔπραξεν ἀκόμη, ἀπὸ τῆς Ρουμανίας ἐν τῇ χερσονήσῳ τοῦ Αἴμου, ἀφ' ἑτέρου ἀπαιτεῖται ἰσχυρὸν ἐν πάσῃ ἐνεργείᾳ στρατιωτικὸν σῶμα μετὰξὺ Αὐστρίας καὶ Βεσσαραβίας, ἵνα συνδυαζόμενον πρὸς τὴν ἑξοχὸν τοῦ Δουνάβεως ναυτικὴν ἀποστολὴν συμπληρώσῃ τὴν συντριβὴν τῆς Ρωσικῆς ἐπιδρομῆς. Μέχρις ὅτου κατασκευασθῇ ἡ χερσαία αὕτη δύναμις, εἴτε ἀπὸ Αὐστρο-Γερμανικῶν συνδυασμῶν, εἴτε ἀπὸ Ἀγγλο-Ἰνδικῶν, εἴτε ἀπὸ ἐπικουρικῶν τῶν ἐν τῇ χερσονήσῳ τοῦ Αἴμου ὑπὸ τοῦ πανσλαβισμοῦ ἀπειλουμένων ἔθνων, ὡς μελετήσωμεν τὰ κατὰ τὸν διενεργούμενον ἐν τῇ μετὰξὺ οἰκονομικῶν μετὰξὺ Ἀγγλίας καὶ Ρωσίας πόλεμον, ὅστις ἀποτελεῖ νέον, τρόπον τινά, εἶδος:

Ὁ πόλεμος οὗτος ἔχει τὴν πρωτοτυπίαν του. Ὅσον ἀφ' ἑνὸς συμφέρει τῇ Ρωσίᾳ ἡ ταχύτερα μετάβασις ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸν αἰμάτηρον, τόσον ἡ ἀναβολὴ εἰσάγεται πλεονέκτερον εἰς τὰ Ἀγγλικά σχέδια. Ἀνεξαρτήτως τῆς ἐννοίας τῶν περαιτέρω παρασκευῶν τῆς Ἀγγλίας, σημαντικώτατον κατόρθωμα

πρέπει νὰ θεωρηθῇ αὐτῆς, ἂν τὸ ἥμισυ ἑκατομμύριον τῶν Ρώσων πολεμιστῶν ἐξακολουθῇ μένον ἐπὶ ποδᾶς πολέμου καὶ μακρὰν τῆς πατρίδος του, μὴ λησμονουμένης καὶ τῆς πολυαρίθμου ἐφεδρείας αὐτοῦ. Ὁ ὑπολογισμὸς εἶναι στερεός. Πρὸ ὀλίγου ἡ Ρωσία ἐτελείωσε τὸν πρὸς τὴν Τουρκίαν πόλεμόν της, εἰς ὃν ἐδαπάνησε τέσσαρα περίπου διλιούνια δραχμῶν⁽¹⁾. Ἡ δὲ συντήρησις τῆς ἐν ἐκστρατεία νῦν δυνάμεώς της ἀπαιτεῖ μηνιαίαν δαπάνην τριακοσίων περίπου ἑκατομ. δρ. Ὅταν πᾶσα ἡμέρα, εἰς μάτην παρερχομένη, ἀπὸ τῆς ἐκκρεμότητος, τὴν ὁποίαν ἐγέννησεν ἡ συνθήκη τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, ὀδηγῇ τὴν Ρωσίαν εἰς χειροτέρους οἰκονομικοὺς ἔρους. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἐφόδια τοῦ πολέμου καὶ μηχαναὶ οὔτε καίονται οὔτε καταστρέφονται, καὶ ἄνδρες δὲ, ἐξαιρουμένων τῶν σημαντικῶν ἐν τοῖς Ρωσικοῖς νοσοκομείοις συμφορῶν, δὲν θνήσκουσιν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῶν μαχῶν. Τί σημαίνουν ταῦτα πάντα! Ὁ χρυσὸς πρέπει νὰ τρέχῃ, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν ἡ Ρωσία ἔχει μόνον χάρτην, ἐκ τοῦ ὁποίου κατασκευάζονται οὐχὶ νομίσματα, ἀλλὰ εἰκόνας ἀμαυραὶ αὐτῶν.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ἡ Ρωσικὴ διπλωματία διέκρινε πρὸ πολλοῦ τὸ νέον τοῦτο εἶδος τοῦ οἰκονομικοῦ πολέμου, ὅπερ ὡς προεισαγωγὴν τινα καταχθόνιον ἡ Ἀγγλία τῇ ἀντιτάσσει. Ἡ μεγάλη τέχνη τοῦ νικᾶν συνίσταται εἰς τὴν προσβολὴν τοῦ ἐχθροῦ ἐκ τοῦ ἀσθενεστέρου μέρους· ἔθεν Ρῶσοι ἀπόστολοι περιέρχονται τὴν Εὐρώπην, ζητοῦντες δάνειον, τὸ ὁποῖον δὲν εὐρίσκουσι, καὶ τὰ πίπτοντα Ρωσικὰ χρεώγραφα πανταχόθεν τοῖς ἀρνοῦνται, ἐν ᾧ χρόνῳ αἱ οἰκονομικαὶ δυσχέρειαι τῆς διαρκούσης ἐκστρατείας καθ' ἑκάστην ἀναπτύσσονται, ἀπέναντι ἐχθροῦ ἐγνωσμένης οἰκονομικῆς εὐρωστίας καὶ οὐδόπως μέχρι τοῦδε πεπονημένου. Βεβαίως δαπανᾷ καὶ ἡ Ἀγγλία, σχετικῶς ὅμως πολὺ ὀλιγώτερον. Καθεῖξεν αὕτη ἐν σημείον τοῦ Ἀνατολικοῦ ὀρίζοντος· καὶ δὲν

(1) Ἰδ. Οἰκονομικὴν Ἐπιθεώρησιν φυλ. 59 Ἰανουάριος 1878 σελ. 487.

εἶναι μὲν τοῦτο ξηρὰ, εἶναι ὁμῶς ἰκανῶς στερεόν, ὅπως κρα-
τῆ· εἰς ἀμνηχανίαν τὸν Ρωστικὸν κολοσσόν.

Ἐὰν θέσωμεν κατὰ μέρος τὴν ὑπόθεσιν γενικῆς τινος κατὰ
τὴν κεντρικὴν Εὐρώπην συγκρούσεως, τὴν ὁποίαν πρὸ πάσης
ἄλλης Κυβερνήσεως ἐπιθυμεῖ μᾶλλον ἢ Ρωσικῆ, ὅπως ἐξέλθῃ
τῆς ἐν ἧ διατελεῖ περιπεπλεγμένης θέσεως, πρόδηλον εἶναι,
ὅτι ἡ μετέωρος θέσις τῆς Ρωσσίας συνδυάζεται πρὸς μεγάλην
τρόπην τῆς πανσλαβιστικῆς πολιτικῆς. Ὁ στρατιωτικὸς περί-
πατος, ὁ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐπιχειρηθεὶς, ἐδοκιμάσθη ἐν
Πλεύνα, καὶ μεταξὺ Σίπκας καὶ Λῶμ, διὰ τρόπου, ὅστις προε-
κάλεσεν ἀγῶνα πρώτης, οὕτως εἰπεῖν, τάξεως. Ἐπὶ τῶν ὄλων
ἐδέησε νὰ συμμετάσχωσιν αὐτοῦ καὶ μικραὶ ἢ περιφρονημέναι
τὸ πρότερον δυνάμεις, μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς ἐπαναστατικῆς.
Ἡ Ρωσσία, εἰς τὸ πείσμα τοῦ Βεσσαραβικοῦ πειρασμοῦ, οὐ-
δέποτε πρέπει νὰ λησμονήσῃ τὴν Ρουμουνικὴν συνδρομὴν εἰς
τὰς κρισιμωτάτας ἐκείνας στιγμὰς. Ἐπειτα πᾶσα ἄλλη δύ-
ναμις ἐκτὸς τῆς Τουρκικῆς θὰ παρέτασεν ἀλλεπαλλήλους καὶ
δὴ ἰσχυρωτάτους πολεμικοὺς σταθμοὺς, ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν
τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ Αἴμου. Ἡ ἀπ' ἀρχῆς τοῦ Ρωσσο-Τουρ-
κικοῦ πολέμου ἐκστρατεία τῆς Δοβρουτσᾶς πρέπει νὰ θεωρηθῇ
ὡς τὸ ἀκριβὲς κατόρθωμα τῆς Ρωσικῆς στρατηγικῆς. Πε-
ριττὸν νὰ σημειωθῇ ἰδιαιτέρως ἡ μηδαμινότης του. Ἐν γένει
ἡ Ρωσσία ἐνίκησε μᾶλλον διὰ τοῦ σώματος ἢ διὰ τοῦ πνεύ-
ματος. Βεβαίως τὸ ἀποτέλεσμα ἀρκεῖ, ἀφοῦ ὁμῶς ἐπὶ πολ-
λοῦς μῆνας ἐκινδύνευσεν ἐπικράτεια, ἣτις εἶχεν ἀξιώσεις διαι-
τητοῦ τῆς Εὐρώπης, νὰ περιπέσῃ εἰς δευτέρας τάξεως δύνα-
μιν, ἐπὶ ἴσοις ἀντιμετωπιμένη πρὸς τὴν Ὀθωμανικὴν.

ὑπὸ ταιαύτας προϋποθέσεις ἕκαστος ἐννοεῖ τὴν πρακτικὴν
σημασίαν τοῦ οἰκονομικοῦ πολέμου, τὸν ὁποῖον, πεσόντος τοῦ
Σουλτάγου, ἀνέλαβεν πρὸς τὸν Κεζάρην ἢ Βικτώρια. Ἡ βραδεία
ἐκτύλιξις αὐτοῦ ἀνοίγει χάος, τὸ βάθος τοῦ ὁποίου προαισθά-
νονται οἱ ἐν Πετροπόλει. Τίνος ἕνεκα δὲν προχωροῦσιν; Ἐν-
νοῶ τὸ φάρμακον τῆς φιλοτιμίας, ὅπερ κατεσκεύασεν, ἀδιάφο-
ρον διὰ ποίαν χρῆσιν, ὁ ἐν Βερολίνῳ ἰατρός· «πῶς νὰ πλησιά-
σῃ ἡ Ἄρκτος τὴν Φάλαιναν;» — Ἄλλ' ἰδοὺ ἡ Κωνσταντι-
νούπολις, ἰδοὺ καὶ τὸ πῆδημα.